

Metropoolia

Sest sina saad Kristuse
tunnistajaks kõigile inimestele
selles, mida sa oled näinud
ja kuulnud. (Ap. 22,15)

Me tunnistame armu,
kuulutame halastust,
ei varja heategusid.
(Suurest veepühitsuspalvest)

Foto: N. Manginas

Oikumeeniline patriarh Bartolomeus ülemkarjastega (temast vasakul peapiiskop Leo ja paremal metropoliit Stefanus) pärast mürri pühitsemist.

*Issand, kes Sa oled kutsunud need oma sulased
toimetama püha salvi segamise talitust,
ole ise nende seltsis ja anna neile väge!
(Palve salvipühitsemise talitusest)*

Jutlus Lääne-Euroopa Õigeusu Vennaskonna kongressil. Metropoliit Stefanus. [Lk 2](#) / Kultuuride- ja uskudevahelisest dialoogist. Oikumeeniline patriarh Bartolomeus. [Lk 3](#) / Püha Sinodi ja Kirikuvalitsuse teated. [Lk 3](#) / Välisuudised. Preester Sakarias Leppik. [Lk 4](#) / Püha mür. Proikonnese metropoliit Iosif. [Lk 4-6](#) / EAÕK usukannatajad. Oikumeeniline patriarh Bartolomeus, ülempreester Andreas Pöld [Lk 7-10](#) / EAÕK Täiskogu. [Lk 10-12](#) / Helsingi Püha Kolmainu kiriku 185. aastapäev. Preester Andrei Sõtšov. [Lk 12](#) / Ausammas Teises maailmasõjas langenud hiidlastele. Preester Aabraham Tölpt. [Lk 18](#) / Paastu- ja palvelaager Hiiu- maal. Anti Sõlg. [Lk 19](#) / Reomäe Püha Eelkäija skiita pühitsemine. [Lk 20](#).

Foto: Gemadi Baranov

METROPOLIIT STEFANUSE JUTLUS LÄÄNE- EUROOPA ÕIGEUSU VENNASKONNA KONGRESSIL¹

Strasbourg, 27. V 2012

Johannese 14:27 – 15:7: „Rahu ma jätan teile, oma rahu ma annan teile... Mina olen viinapuu, teie olete oksad.”

Armsad vennad ja õed Kristuses,

On suur rõõm olla täna õhtul siin koos teiega, et palve ja tänutoomisega viia lõpule teie kongressi töö. Täna teid kogu südamest küllakutse eest ning toon teile omalt pool vennalikke tervitusi meie väikesest Eesti märterkirikust.

Vaid mõne nädala eest kanoniseeris Tema Pühadus Konstantinoopoli oikumeeniline patriarh Bartolomeus 11 eesti uusmärtrit aastatest 1940–41. Nende hulgas ka preester Joann Sergejevi, kes on õppinud Püha Sergiuse Õigeusu Teoloogia Instituudis, ja Joann Lagovski, keda veel hästi mäletatakse Vene Kristlikus Noorsooliikumises ning kes mõlemad elasid aastatel 1930–1935 mõnda aega Pariisis. Neile lisandub Ugines'i püha Aleksei, kes elas mõnda aega Eestis ja kelle elu lõpu-aastad möödusid Prantsusmaal. Tema pühakuju asub täna nii meie katedraalikirikus kui ka Tallinna kirikukeskuses. Nagu näete, on teie vendadel, Eestimaa õigeusklikel, põhjust saata teile tõeliselt vennalikke tervitusi, sest neid seovad teiega meie ühised 20. sajandi pühakud.

Täna päeva evangeeliumilugemine algab sõnadega: „rahu ma jätan teile, oma rahu ma annan teile. Mina ei anna seda teile nõnda, nagu maailm annab”. Sellel rahul ei ole midagi tegemist maailmale omase lihtsameelse sooviga, et katsumused, kannatused ja surm

oleksid tundmatud. Jeesus annab oma rahu hetkel, mil Ta on astumas kannatuste teele, hetkel, mil Ta valmistub vabal tahtel läbi tegema Kolgata katsu-must. See rahu põhineb mittevastuhakkamisel, mis Kristuse antud eeskujul kohaselt ei ole kurjale allaheitmine või puhas tegevusetus, vaid positiivne vastus kurjale enesele, kes on isikustatud selle maailma valitsejas. „Ma ei räägi enam teiega palju, sest maailma vürst tuleb” (salm 30).

Olgu kaugel meist pidev oht toota võltsi rahu, näiteks sellist, mida pakub „tugevam, kes kõiki vaikima sundides kehtestab rahu jõuga, või need, kes vennaarmust aetuna väldivad iga väiksematki konflikti, lastes olukorra käest ära, või hoopis puhta õigluse eest võitlejad, kes, jagades inimesed headeks ja halbadeks, toimetavad rahulikult sellest jaotusest lähtuvalt”.

Kui rahu, mida Kristus meile annab, oleks selle maailma rahu sarnane, siis oleks Ta kindlasti Getsemanis palunud Isal endale appi saata kaksteist leegionit ingleid ja nii poleks olnud ei ülestõusmist ega nelipühi.

Kristuse rahu, mis on arupäriv ning korraga nii põletav kui armastav, lipsab tülide sisemusse ja püsib seal. „Rahu, mis ei otsi vaikset järvepinda, vaid soovib muuta elamisväärses tormid, et saaksime ikka ja uuesti teha omavahel omaenese ebakindlat rahu.”

Samas aga võivad meid riivata ja isegi vihale ajada teised Kristuse sõnad mujal, nagu näiteks need, mille leiame Matteuse evangeeliumist (Mt 10:34): „Ärge arvake, et ma olen tulnud tooma rahu maa peale! Ma ei ole tulnud tooma rahu, vaid mõõka” või Luuka omast (Lk 12:51): „Kas te arvate, et ma olen tulnud rahu andma maa peale? Ma ütlen teile, ei sugugi, vaid hoopis lahkmeelt”. Kuidas sellega siis on? Mina isiklikult mõistan seda nii: need sõnad on öeldud ennekõike selleks, et nad jõuaksid meie südamesse. Senikaua kuni meie südamed on halvad, senikaua kuni me üritame kehtestada võltsi rahu, peame olema valmis, et Kristus tõmbab mõõga ja toob lahkmeelt. Rahu, mida Kristus annab, ja mis ei ole sellest maailmast, ei tulene mingist nõrgukesest ja ammugi mitte ebamäärasest rahuarmastusest. Kuna maailmas ei ole rahu, ütleb Jeesus meile, et peame lakkamatult pühendumisale ja arukale rahutööle kõikjal, kus see on võimalik, alustades oma enese sisemisest inimesest ning jätkates seejärel juba nii ühiskonnas kui ka kirikus.

Sel moel vaevas ja vaimustas märtrite mitte-vastuhakkamine isegi tagakiusajaid endid ning evangeeliumi levitamine sai tagatud verega, mida nad olid valanud. Nende rahuarmastus ei olnud ei nõrk ega ebamäärane. Vastupidi: see oli põletav tuleleek, ainus armastuse vastus, mis võis võitjana välja tulla igast kurja ettevõtmisest. „Meist saavad rahu käsitöölised,” kirjutab André Seve oma imelises raamatus „Armastuse kohtumine”: „üksnes sõjalõngaga kududes”.

Täna lugemise teises osas (Jh 15:1-7) ütleb Jeesus meile, et „tema on tõeline viinapuu ja ta Isa on aednik”. Viinapuu sümbol läbib juhtlõngana kogu pühakirja. See tähistab Jumala ja iisraeli rahva suhet. Jeesus samastab ennast selle viinapuuga. Ta on viinapuu, kogu viinapuu, mitte üksnes viinamarjakobar; ja õpilased on „oksad tema küljes” ja seega osa viinapuust (salmid 1-2). See Kristusesse juurumine on nii elutähtis ja määrav, et enese äralõikamine Temast viib otseteed surma. Oks, mis kuivab, lõigatakse ära ja heidetakse tulle, ning see pöördub tagasi olematusesse (salm 6). Seega on vaja puhastada, ära lõigata, ära heita see, mis on juba surnud, et kõik oksad võiks kanda võimalikult palju vilja. Muidu puu metsistub, varred ja lehed elavad tühja ja taim jääb viljatuks.

Nii on viinapuu ja Jeesuse jüngri saatust seotud. „Kes jääb minusse ja mina temasse, see kannab palju vilja” (salm 5). Jumala au ja jüngri enesemääratus on püsida Kristuse, Elava Jumala, elu sõnas. Oks pole midagi ilma viinakobarata, aga viinakobar kannab vilja oksas. Välja joonistub ühtsuse salasus: Jeesuse ja tema õpilaste tihe side.

Iga usklik võib ennast pidada selle Jumala viinapuu oksaks – vaja on üksnes vilja kanda. Ja kuna oks ei saa jääda Kristusesse iseenesest, siis Isa, kes on aednik, hooldab teda väsimatult, et ta ära ei kuivaks. Sest Isa on see, kes puhastab ja kujundab ning kutsub iga oksa üles pidevale meelesparandusele. Meelesparandusele, mis kujundab ja paneb kasvama Kristuses ja Kristusest lähtuvalt. Kreeka mõiste *ἀμπελος*, mida tõlgitakse sõnaga ‘viinapuu’, ei jäta vähimatki kahtlust: see tähistab kogu viinapuud tervikuna. Me oleme tõepoolest Kristuses, iga oks kuulub tõesti tema taime külge, aga oks ei ole viinakobar.

Kõik eelnev juhatab meid selle kirjakohta peamise õpetussõna juurde, mis on kokku võetud lauses „Jää minusse, ja mina jään teisse” (salm 4).

Sellel suhtel põhineb kristlaseks-olemine. See ei saa olla juhuslik või teisejärguline. Need kaks, Kristus ja usklik inimene, on nüüdsest üks, lakkamata samas olemast kaks. Pole ühtesulamist ega segunemist.

Viinapuu kujund on võrdlemisi sarnane püha Pauluse Kristuse Ihu kujundile (1 Kor 12:27), kus kogudus on teise, see tähendab Kristuse ihu, olles ühtlasi selle ihu liikmed. Ihu, milleks on Kirik. Jüngri jaoks on elamise ja vilja kandmise tingimuseks tihe side Kristusega Kirikus. Ilma selle ülima osaduseta ei suuda ta midagi.

Viinapuu? Salasusliku ühenduse, Kristuse ja meie vahelise elu ikoon ning seda elu on lakkamatult toitmas tema mahl.

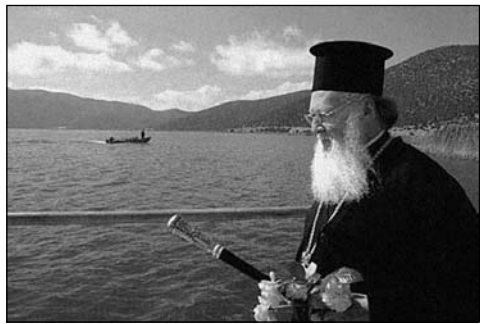
Viinapuu? Ihu, Kirik, pühakuju, mis kisub meid välja isekast kristlusest euharistia, tänusalasuse pärast ja selle kaudu.

Viinapuu? Osadusliku elu pühakuju, tervikuna nii eripalgeline ja samas üks, mis ilmselgelt on armastuse osadus Püha Vaimu eeskujul: meie ise, Jumal, meie vennad. On tõesti tõsi, et „elada ristiinimese kombel” tähendab ühtaegu hoolt kanda osaduse eest nii Kolmainu kui inimkonnaga ja aktiivselt panustada selle kasvatamisse.

Viinapuu? Mitte ainult salasusliku ühenduse ikoon Jeesusega, vaid kogu meie olemuse ja olemise liikumine, mille läbi Jumal teeb oma tegusid. Liikumine, mille läbi meie armastus, meie valikud, meie usk hakkavad vilja kandma ja mis ei saa peatuda. Liikumine, mis on surnute seast üles tõusnud Elava elu jõulise toimimise teenistuses ... Aamen!

Viited

1 25.–28. V 2012 toimus Strasbourgis Prantsusmaa piiskoppide konsiiliumi egiidi all XIV Lääne-Euroopa Õigeusu Vennaskonna kongress (info: http://fraternite-orthodoxe.eu/Files/affiche_frat_2012_v2_eng.pdf), mille peateemaks „Tõde teeb vabaks”. Kongressil osales ligi 650 õigeusklikku Prantsusmaalt, Šveitsist, Suurbritanniast, Hollandist, Belgias, Kreekast, Venemaalt ja Valgevenest. Meie metropoliit oli kutsutud pühapäeval, 27. mail suurejoonelise õhtuteenistuse eestvedajaks. Teenistus toimus esmakordselt Strasbourgi katoliku katedraalikirikus ja seetõttu oli tegu ajaloolise sündmusega. Meil on siinkohal heameel avaldada metropoliidi jutlus sellel teenistusel.

KULTUURIDE- JA USKUDEVAAHELINE DIALOOG

Kõne 15. Euraasia majanduse tippkohtumisel (Istanbul, 11. IV 2012)

Tema Pühadus oikumeeniline patriarh Bartolomeus

Sissejuhatus

On au taas kord sõna võtta Euraasia majanduse tippkohtumisel, mida väärakas Marmara Grupp igal aastal korraldab ja mis sel aastal käsitleb majanduse ja kultuuri dialoogi, aga ka majanduse arengu ning naiste õiguste suhteid meie maailmas. Meil paluti rääkida sellest, kuidas edendada jätkusuutlikkust ja majandust kultuuridevahelise ja uskudevahelise dialoogi kaudu.

Kultuurid ja religioonid dialoogis

Noore poisina meenub oikumeenilise patriarhi Athenagorase, oikumeenilise tundlikkuse ja globaalse visiooniga erakordse juhi nägemine. Ta oli pikk mees läbitungivate silmade ja väga pika valge habemega. Patriarh Athenagorasest oli teada, et konflikti lahendamiseks kutsus ta vastalised pooled kokku, öeldes neile: „Tulge, vaadake üksteisele silma, ja nähkem siis, mida meil on üksteisele öelda.”

See mõte üksteisele ausalt otsa vaatamisest, et teineteist mõista ja koostööd teha, on kahtlemata otsustav igasuguse

kultuuride- ja uskudevahelise dialoogi kontekstis. Viimastel aastatel oleme kõik saanud julgustust, olles tunnistanud konstruktivsetele ja loovatele muutustele tänapäeva Türgi ühiskonna avatuse ning teiste uskude ja vähemuskogukondade kaasamise osas.

Sarnaselt teenivad mitmesugused Oikumeenilise Patriarhaadi algatatud kohtumised eesmärgi tuua kultuurid kokku, et luua teineteisega tähenduslikum side. Iga sellise dialoogi aluseks on põhimõte, et kõik inimolendid seisavad elus viimselt silmitsi ühtede ja samade probleemidega. Seega aitab dialoog eri religioosse ja kultuurilise taustaga inimesi välja nende isolatsioonist, valmistades neid ette vastastikuse austuse ja kooselu protsessiks.

Loomulikult on mõnedel inimestel tugevad – võiksite öelda, fundamentalistlikud – veendumused, nii et nad pigemini ohverdaksid oma elu, kui muudaksid oma vaateid. Teised on õnnelul kombel valmis nende vaadete kaitsmiseks koguni süütute ohvrite elu võtma. Seepärast oleme kohustatud kuulama tähelepanelikumalt, *vaatama üksteisele* veelgi sügavamalt *silma*. Sest lõplikus võrdluses oleme alati enamal viisidel üksteisele sarnasemad kui üksteisest kaugemal või erinevad. Sama inimkonna liikmetena jagame üksteisega kaugelt enam ja sarnaneme üksteisega kaugelt rohkem kui erinevad meie kultuurid, religioon ja taust.

Dialoogikohustus

Tihti kuuleme, et meie maailm on kriisis. Ometi pole inimolenditel ajaloos veel kunagi varem olnud võimalust tuua nõnda palju positiivseid muutusi nõnda paljudele inimestele lihtsalt läbi kohtumise ja dialoogi. Ehkki võib olla tõsi, et on kriisi aeg, peab samavõrra rõhutama, et kunagi pole olnud suuremat tolerantsi

traditsioonide, religioossete eelistuste ja kultuuriliste omapärade suhtes. Oleme õnnistatud kogema selle tolerantsuse ja dialoogi vilju tänapäeva Türgis.

See ei tähenda, et religioossed või kultuurilised erinevused oleksid tähtsusetud või tagajärgedeta. Sellele vastavalt ei astu me nüüd dialoogi mitte selleks, et oponentidele oma argumente peale suruda. Me astume dialoogi armastuse, siiruse ja aususe vaimus. Selles osas eeldab dialoog võrdsust, mis omakorda eeldab alandlikkust. Ausus ja alandlikkus hajutavad vaenulikkuse ja ülbuse. Seega peame iseeneselt küsima: Kas me oleme valmis dialoogis teisi austama? Kui valmis me oleme õppima ja armastama? Kui me pole ei ette valmistunud õppima ega ole valmis muutuma, siis kas me ikka tõesti võtame osa dialoogist? Või peame tegelikult monoloogi omaenda ühiskonnas, kultuuris ja religioonis?

Tõeline dialoog on Jumala and. Neljanda sajandi Konstantinoopoli püha ülempiiskopi Johannes Kuldsuu järgi on Jumal inimolenditega alati isiklikus dialoogis. Jumal räägib alati läbi inimeste, kultuuride ja religioonide, isegi läbi loodu enese. Täpselt sellepärast on dialoog elu kõige fundamentaalsem kogemus. Dialoog edendab teadmist ja hülgab ignorantsuse, ilmutab tõe ja kaotab eelarvamuse, kasvatab sidemeid ja keeldub horisonte kitsendamast. Dialoog rikastab; ja kes iganes keeldub dialoogist, jääb vaesunuks.

Kokkuvõte

Selles osas peame tunnistama, et usujuhid kannavad dialoogi käigus erilist vastutust mitte eksitada ega provotseerida. Nende väärikus mängib kultuuridevaheliste ja uskudevaheliste sidemete edendamisel olemuslikku rolli. Neljateistkümnendal sajandil pidas Tesaloonika püha ülempiiskop Grigoori

Palamas teoloogilisi diskussioone islami lugupeetud esindajatega. Ühe sellise arutelu ajal väljendas keegi moslemite juht soovi, et tuleks aeg, mil mõlema religiooni järgijaid iseloomustaks üksteisemõistmine. Püha Grigoori nõustus, rõhutades lootust, et see aeg saabuks pigem varem kui hiljem. Meie alandlik soov on, et see aeg oleks nüüd. Nüüd enam kui kunagi varem on aeg kultuuride- ja uskudevaheliseks dialoogiks.

Me ei saa olla nõnda naiivsed, et väita, justnagu leiaks dialoog aset ilma riski või hinnata. Teisele inimesele lähene misega – olgu ta teisest kultuurist või teist usku – käib alati kaasas ebakindlus lõpptulemuse suhtes. Kunagi ei saa kindel olla, mida oodata: kas teine kahtlustab mind? Kas teisele paistab, et ma oma eluviisi või ideoloogiat peale surun? Kas ma teen kompromisse kordumatult enda traditsiooni kuuluvas – ehk koguni kaotan selle? Need küsimused vaevavad meid dialoogi astudes. Ometi, kui keegi avab end dialoogi võimalusele, juhtub midagi püha. Valmiduses teist omaks võtta, teispool iga kartust ja eelarvamust, võtab asja üle millegi – või Kellegi – meist kaugelt suurem tõelisus. Just siis me tunneme ära, kuidas dialoogi kasu kaalub tuntuvalt üles iga hädaohu.

Armastatud väarikad sõbrad, me oleme veendunud, et kultuuriliste või religioossete erinevuste kiuste oleme teineteisele palju lähemal, kui eales oskaksime kujutleda.

Allikas:

Oikumeenilise Patriarhaadi veebileht <http://www.patriarchate.org/documents/15eurasian>

Tõlkinud Tartu piiskop Eelija

Püha Sinod

PÜHA SINODI TEATED

EAÕK Püha Sinod kogunes istungile 16. mail 2012. a. Istungil andsid Püha Sinodi pühitsetud liikmed ülevaate oma tegevusest ja olulisematest sündmustest ning ülestõusmispuhade pühitsemisega seotud küsimistest neile alluvates piiskopkondades. Arutlusel olid EAÕK 90. aastapäeva tähistamise, Püha Platoni Seminari töö korraldamise, EAÕK perioodiliste väljaannete ja teenistusraamatu väljaandmisega seotud teemad.

Preester Tihhon Tammes
EAÕK Püha Sinodi sekretär

KIRIKUVALITSUSE TEGEVUSEST

Kirikuvalitsuse viimasel koosolekul 4. mail 2012 arutati peamiselt Täiskogu ettevalmistamisega seonduvaid teemasid. Tähelepanu keskmes olnud küsimused olid seotud 2011. eelarve täitmise, majandusaasta auditeerimise ja konsolideeritud majandusaasta aruande ülevaatamisega. Otsustati heaks kiita ja saata Täiskogule kinnitamiseks EAÕK konsolideerimisgrupi 2011. majandusaasta aruanne. Arutlusel oli ka OÜ EAÕK Varahaldus möödunud majandusaasta tulemused. Tõdeti, et tänu suurtele pingutustele on võrreldes eelmiste aastatega nii EAÕK

Kirikuvalitsus

kui ka OÜ EAÕK Varahaldus majanduslik olukord stabiliseerumas. Revisjonikomisjoni aastaaruande tutvustamisel rõhutas komisjoni esimees ülempreester Ardalion Keskküla, et hoolimata väiksematest, eelkõige tööjõu vähesusest tingitud kitsaskohtadest, on jõudsalt liigutud kõrgetasemelise raamatupidamise, dokumendihalduse ja halduskorralduse poole. Revisjonikomisjon tõdes, et Kirikuvalitsuse liikmed on aasta jooksul teinud head tööd, et leida kirikule püsivaid lisasissetulekuid ning töö selle nimel on jätkuv ning süstemaatiline. Ülempreester Andreas Põllu algatusel arutati kiriku ja koguduste vaheliste lepinguliste suhete korrastamise vajadust koguduste kasutuses olevate

EAÕK pühakodade ja hoonete restaupeerimis- ja remonttööde läbiviimisel.

Olulisematest üksikküsimuste arutelu tulemusel sündinud otsustest väärab märkimist otsus, millega koguduste juhatuste muudatuskannete avaldused Äriregistrile kinnitavad pärast Kirikuvalitsuse liikmete heakskiitu oma digitaalse allkirjaga EAÕK Kirikuvalitsuse esimees, Tallinna ja kogu Eesti metropoliit Stefanus ning selle piiskopkonna piiskop, kuhu kogudus kuulub. Tallinna peapiiskopkonna koguduste muudatuskannete avaldustele kirjutab liiks ülemvalitsejale alla üks piiskoppidest.

EAÕK Kirikuvalitsuse sekretariaat

Foto: Andres Ots

Preester Sakarias Leppik

Oikumeeniline patriarh Bartolomeus I sai preemia vabaduse edendamise eest

MIDDELBURG (Holland), 9. mai, amen – Tema Pühadus, oikumeeniline patriarh Bartolomeus I sai tuntud rahvusvahelise preemia Four Freedom Award, millega tunnustatakse neid, kelle tegevus kannab USA kunagise presidendi Franklin Roosevelti vabadusideid.

Roosevelt nimetas oma ajaloolises kõnes USA Kongressile 6. jaanuaril 1941 demokraatia olemuslikeks alusteks sõnavabaduse, väljendusvabaduse, usuvabaduse, tahtevabaduse ja vabaduse mitte elada hirmu all.

Rõhutamaks nende aluste vajadust, au-
tasustab Roosevelti Instituut igal aastal neid inimesi, kelle eluaegne tegevus on aasta-aastalt näidanud nende väärtuste alalhoidmist.

Kuna president Roosevelti vanavanaisa oli pärit Hollandist Middelburgi piirkonnast, andsid Tema Majesteet Hollandi kuninganna Beatrix ja Hollandi peaminister Mark Rutte preemia Tema Pühadusele üle just Middelburgi linna Nieuwe Kerki kirikus.

Patriarh Bartolomeus I, rahvusvaheliselt tuntud ka kui roheline patriarh

oma keskkonnahoidliku tegevuse eest, sai auhinna Four Freedom Award eriliste pingutuste eest usuvabaduse edendamisel ning lepitusdialoogi pidamisel kristlaste, moslemite ja judaistide vahel, mida ta alustas koostöös Rooma paavsti Johannes Paulus II-ga.

Ameerika Kreeka Õigeusu Kiriku peapiiskop külastas 9/11 New Yorgi purustatud kiriku ehitusplatsi

NEW YORK, 11. juuni, GOA – Ameerika Kreeka Õigeusu Kiriku peapiiskop Demetrios külastas Maailma Kaubanduskeskuse uute ehituste kompleksi, millesse kuulub ka 11. septembril 2001 New Yorgi terrorirünnakuis ainsa purustatud pühakojas, Püha Nikolaose õigeusu kiriku uus asupaik.

New Yorgi sadama tegevjuht Patrick J. Foye ütles kohtumisel peapiiskop Demetriosele, et Maailma Kaubanduskeskus ei saa enne tervikuks, kuni pole taastatud ka Püha Nikolaose kirik. Peapiiskop ning tema delegatsiooni ja Püha Nikolaose koguduse liikmed kohtusid kaubanduskeskuse kompleksi ehitusjuhtidega 6. juunil.

Maailma Kaubanduskeskuse vastutav ehitusjuht Steven Plate tutvustas peapiiskopile virtuaalselt vastse keskuse ehituskäiku ja -plaane ning Püha Nikolaose kiriku asukohta selles kompleksis. Samuti tegid asjaosalised jalutuskäigu ehituspaikades.

Peapiiskop Demetrios tänas New Yorgi kubernerit Andrew Cuomot tema rolli eest positiivse tulemuse saavutamisel Püha Nikolaose kiriku taastamiseks. Peapiiskoppi saatsid kohtumisel Phasiani piiskop Antonios ning Zela piiskop Sevastianos, mitmed vaimulikud, Kreeka organisatsioonide ja koguduste esindajad.

Peapiiskop Demetrios.

Küprose Õigeusu Kirik tähistab Küprose EL-i eesistumist mitmete sündmustega

NIKOSIA, 10. juuni, OCP – Küprose Õigeusu Kiriku esindaja hinnangul on saareriigi asumine Euroopa Liidu eesistujamaaks tänava juulikuus võimalus tutvustada end Euroopa partneritele ja näidata õigeusu kristluse traditsiooni elavust Euroopa Liidus.

Küprose Kiriku esindaja Euroopa Liidu juures, Neapolise piiskop Porfirios ütles Küprose uudisetagentuurile CNA, et Küprose Kirik toetab ühemõtteliselt riigi eesistumist ning plaanib seoses sellega mitmeid sündmusi. Osaliselt on need plaanitud käivitada kahasse Küprose riigiga.

Kuuekuulise eesistumise aja sündmuste avapauguks on õigeusu ikoonide ulatusliku näituse avamine 21. juunil Brüsseli Bozari muuseumis. 1. juulil, eesistumise esimesel päeval, organiseerib Küprose Kirik aga avamistseremonia Nikosia Püha Johannese katedraalis.

Oktoobrikuus toimuvate teiste sündmuste taustal avab Kirik näituse Prahast, mis kajastab Põhja-Küprose õigeusupärimuse hävitamist. Ka osaleb Küprose Kirik oktoobris Pariisi Louvre'i kunstimuuseumis Bütsantsi ajastu ja keskaja Küprost tutvustaval näitusel.

5. oktoobril toimub aga Nikosias konverents usuvabaduse teemadel, mille Küprose Kirik korraldab koos Euroopa Kirikute Konverentsiga. Sellest võtavad osa nii Küprose konfessioonide esindajad, Euroopa Komisjoni ametnikud kui ka Euroopa Parlamendi liikmed.

Tänavu novembris toimub Nikosia katedraalis suur bütsantsi muusika kontsert ning sama muusikat ühes traditsiooniliste jõululauludega võib kuulata detsembris Brüsselis.

Egiptuse presidendikandidaat: kristlased saagu moslemeiks, maksu maksu või lahkugu

KAIRO, 6. juuni, theorthodoxchurch.info – Egiptuse poliitilise jõu – Moslemi Vennaskonna –presidendikandidaat Mohammed Morsi teatas, et kristlased Egiptuses kas pöördugu moslemeiks, maksu teiseusulistele ettenähtud maksu või lahkugu riigist.

Morsi vastas teda küsitlenud ajakirjanikele küsimuse kohta kopti kristlaste teemal: „teadku nad – vallutus tuleb pea, Egiptus muutub täiesti moslemaaks ning koptid maksu kas maksu või kadugu.”

Moslemi Vennaskonna presidendikandidaat kordas, et tema eesmärk presidendikandidaadina on vallutada Egiptus islamile teist korda ajaloos ning panna kõik kristlased kas moslemiks pöörduma või islami maksu „jizya” maksma.

Eelisel kuul toetas Morsi kampaaniat radikaalne moslemivaimulik Safwat Higazi, märkides, et Morsi „taastab araablaste ühendriigid ja selle pealinaks saab Jeruusalemm”. Morsi asub presidendivalimistele järgmisel kuul, tema vastaskandidaat on Egiptuse eelmise presidendi Hosni Mubarak'i peaminister Ahmed Shafiq.

PÜHA MÜRR¹

Kõrgestipühitsetud Proikonnesose metropoliit Iosif

Käesoleva aasta suurel nädalal toimus Fanaris [Oikumeenilise Patriarhaadi asukoht Konstantinoopolis – tõlk] kui üleilmses õigeusu keskuses püha mürr valmistamine ja pühitsemine. Seda tehakse reeglina iga kümne aasta tagant, kui just mürr tagavara varem otsa ei juhtu lõppema. Mürr pühitsemine on kaheldamatult kogu Kirikut puudutav suursündmus. Patriarh Bartolomeose

Oikumeeniline patriarh Bartolomeus.

jaoks oli see juba kolmas kord mürr pühitseda (ta on teinud seda 1992., 2002. ja 2012. aastal). Olgu märgitud, et ajaloos on tema eelkäijatest teada vaid üksainus, kes sellise erakorralise õnnis-

tuse osaks on saanud. See oli patriarh Joakim III, kes pühitses mürri ühel korral oma patriarhiks olemise esimesel perioodil 1879. aastal ja kahel korral oma patriarhiks olemise teisel perioodil aastatel 1903 ja 1912. Lähiminevikus pikemat aega Konstantinoopoli troonil olnud oikumeenilised patriarhid Athinagoras ja Dimitrios jõudsid kumbki pühitseda mürri kahel korral, vastavalt siis aastatel 1951 ja 1960 ning 1973 ja 1983.

Püha mürriga puutuvad kõik õigeusklikud kokku juba väga varajases eas.

Sellega võitakse meie ihusid pühas võidmise salasuses kohe pärast meie ristimist. Preester võtab mürrianumast veidi mürri ja võib sellega ristiviisi meie pead, meeelundeid (silmi, nina, suud, kõrvu), rinda, käsi, jalgu ja selga, öeldes iga kord: „Püha Vaimu ande pitser. Amen.” Need võidmise salasuse toimetaja öeldud sõnad ilmutavad selgelt, mis on püha mürr oma olemuselt ja milline on selle osa meie elus. Algkristlikul ajastul asetasi apostlid vastristitute peale oma käed, andes neile edasi Püha Vaimu (vt Ap 8:14-17; 12:5-6). Nende ameti pärijad – piiskopid – toimisid algselt sa-

mamoodi, andes vastsetele kristlastele edasi Püha Vaimu käte peale panemise- ga. Hiljem aga, kui ristitavate arv hak- kas kiirelt kasvama ja ristimisi toimetati eri kohtades ning ajal, mis praktilistel põhjustel ei võimaldanud piiskopil isik- likult kohal olla, et äsjavalgustatutele käed peale panna, pööras Kirik oma pilgu Vana Testamendi aegse võidmise poole, mis oli samuti pühitseva armuan- ni edasiandmise märk ja otsustas haka- ta „Issanda võituid” täielisteks muutma hiroteesia [piiskopi käte peale panemi- se – tõlk] asemel võidmisega. Nõnda rõhutab püha Kyprianose kaanon (1. Kartaago kirikukogu aastal 256/258 pKr): „Ristitut on vaja ka võida, et ta võidmise läbi Kristuse osaliseks saaks”. Lisaks sellele on samalaadne korraldus ka Laodikeia kirikukogu (364 pKr) 48. kaanonis: „Valgustatavaid tuleb pärast ristimist võida taevase võidmi- sega, et nad saaksid Kristuse kuning- riigi osalisteks.” Püha Mäe Nikodimos märgib seda kaanonit tõlgendades, et „Meid nimetatakse kristlasteks mitte üksnes sellepärast, et me Kristusesse usume, vaid ka selle pärast, et meid on võitnud taevase võidmisega ning oleme saanud Issanda võituteks ja Kristu- se osalisteks.” [püha Simeon kasutab siin allegooriat sarnasetüveliste sõna- de baasil: kr. k ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ (=krist- lane), ΧΡΙΣΤΟΣ (=Kristus), χρίσμα (=võidmine) – tõlk]. Püha Tessalonika Simeon aga ütleb: „Nii nagu on vaja- lik ristimine, samamoodi on vajalik ka mürri- ja võidmine. Seepärast panid ka Peetrus ja Johannes oma käed Filippose poolt ristitute peale, et nad Püha Vai- mu saaksid, sest nad olid saanud üks- nes ristimise osalisteks. Selleks on ka püha mürri ja mürri- ja võidmine on kui käte peale panemine. Tol ajal kasutati käte peale panemist, nüüdsel ajal kasu- tatakse käte asemel pühitsetud mürri, mida nimetatakse ka suureks mürriks. Seda on pühitsenud mitte preestrid, vaid patriarhid ja piiskopid palvete ja õnnistamisega ning rikastanud sellesa- ma väega, mis oli Peetrusel ja Johanne- sel.” Rootsi metropoliit Pavlos, kes on kirjutanud väga kena doktoritöö püha mürri kohta, ütleb: „Püha mürri on sa- lasuslik aine, mida valmistatakse õist ja lõhnaainetest ning pühitsetakse Õi- geusu Kiriku vastaval teenistusel, mille tulemusena see muutub piiskopliku õn- nistuse kandjaks. Sellisena kujutab see endast käte peale panemist teisel kujul ja seda kasutatakse võidmise salasuse toimetamisel kui Püha Vaimu väe ja ar- muannete usklikele edasiandmise näh- tavat märki. Nõnda „muudab mürri- ja võidmine valgustatava lõpuks healõh- naliseks,” ütleb püha Dionüsius Areo- pagiit, „kuivõrd Issandas sündimise lõ- pule viimine ühendab ristitava jumaliku

Vaimuga.” Usklik saab kõlblikuks Kiri- ku elust täielikult osa saama ja pühasid armulauaande vastu võtma üksnes pä- rast võidmise salasust, mis ühendab ta Püha Vaimuga. „Piiskop tunnistab ini- mese imelise mürri- ja võidmisega püha armulaua salasuse osaliseks,” märgib püha Dionüsius Areopagiit.

Vana Testamendi 2. Moosese raama- tust loeme: „Issand rääkis Moosese- ga, öeldes: „Ja sina võta enesele parimaid palsameid: viissada seeklit sula mürri, ja pool osa sellest, kakssada viisküm- mend seeklit, healõhnalist kaneeli, ja kakssada viiskümmend seeklit lõhna- vat kalmust, ja viissada seeklit kassiat püha seekli järgi, ja kolm toopi oliiviõli, ja valmista sellest püha võideõli, rohu- segajate viisil segatud salvi – see olgu pühaks võideõliks! Võia sellega kogu- dusetelki ja tunnistuslaegast, lauda ja kõiki selle riistu, lambijalga ja selle riis- tu, suitsutusaltarit, põletusohvri altarit ja kõiki selle riistu, pesemisnõud ja selle jalga! Ja pühitse neid, et need oleksid väga pühad: igaüks, kes neid puudutab, saab pühaks. Ja võia Aaronit ja tema poegi ja pühitse nad mulle preestriteks! Ja räägi Iisraeli lastega ning ütle: “See olgu teile põlvest põlve minu püha või- deõli!”” (2Mo 30:22-31). Sellest käsust ja Jumala antud täpsetest juhustest on püha mürri ja sellega seotud traditsioon alguse saanud. See kujund ja Vana Sea- duse sõna oli tegelikkuses meile „tule- vikus sündivate asjade vari” (Kol 2:17), nagu märgib püha Jeruusalemma Ki- rillos: „Neile sündis see kujundlikult, aga meile tegelikult, sest meid võitakse tõesti Püha Vaimuga.” Sellest samast käsust tuleneb ka meie tava kasutada püha mürri uute kirikute, aujärgede, antiminside, armulauanõude jmt pü- hitsemiseks.

Püha mürri hakati valmistama üsna va- rakult, juba 2. sajandil pKr. Varasemaid teateid püha mürri kohta võib leida Hippolitose „Apostellikust traditsioo- nist”, „Apostlite Seadustest”, Thmuise piiskopi Serapioni „Euhologionist” (4. saj pKr) ja mujalt. Kui algselt pühitse- sid mürri piiskopid ise, siis aja möödu- des piirati selle valmistamise ja pühit- semise õigust, lubades seda teha üksnes oikumeenilisel patriarhil. Püha Mäe Nikodimos märgib selle kohta oma raamatus „Tüür” [„Pedalion” – tõlk] järgmist: „[Kartaago kirikukogu 6.] kaanoni kohaselt ei saa seda toimetada ükski preester, vaid ainult piiskopid, kes võiks küll püha mürri ka igaüks ise pühitseda, kuid kuulekuse ja patriarhi- le allumise pärast tulevad nad kokku ja toimetavad seda [Kristuse] Suures Ki- rikus [s.o Oikumeenilises Patriarhaa- dis – tõlk]”. Venelased, rumeenlased,

serblased ja teised, kes on unustanud, et nende pühad juured ulatuvad Kons- tantinoopolisse, pühitsevad mürri nii nagu heaks arvavad. Kunagi võtsid ka mõned jumalakartmatud vana kalend- ri usulõhe järgijad [vene vanausuliste taoline Tõeliste Õigeusklike Kristlaste usulõhe tänapäeva Kreekas, mille jär- gijad keeldusid minemast üle nn uuele kalendril ja eraldusid 1924. aastal Õi- geusu Kirikust – tõlk] julguse „pühitse- da” nn „mürri”, mis siis, et sel jumalikkude armuand ei ole. Viimasel ajal on seda teinud ka nende nn „Matteuse rühmi- tuse” teoloogilises mõistes ebapiiskop Kirikos Kondoyannis, kes tegi seda üksinda. Loomulikult on mõistetav püha mürri valmistamine hädaolukor- ras Jeruusalemma patriarhi Teofanis III poolt Iasioses 1642. aastal ja hiljem Antiookia patriarhi Makarios III poolt Damaskuses 1660. aastal. 1670. aastal pühitses Bukarestis Valahhia vürsti Constantin Katakuzinos-Brancoveanu (surn 1714) ja Valahhia metropoliidi Theodosiose (1660–1672) päevil mür- ri kõrgelt haritud Jeruusalemma pat- riarh Dositheos Notaras (1669–1707), kes tol ajal Doonau vürstiriikides elas, kuna ka Konstantinoopolis oli mürri- suur puudus. Mürri keetmise juures teenisid vürst, piiskopid, rahvavanemad ja hulk preestrid ning seda jagati veel ka Ungaris, Moldaavias ja Doonau jõe ümbruses elavatele kristlastele. Samal aastal pühitsesid Jeruusalemmas püha mürri üheskoos endised Jeruusalemma patriarh Nektarios ja Konstantinoopoli patriarh Dionysos. Eeltoodud juhtudel oli selgelt tegemist kanooniliste erandi- tega, mis ei sea kuidagimoodi kahtluse alla oikumeenilise patriarhi eelisõigust püha mürri pühitsemisel.

Palmipuude pühapäeva hommikul ju- hatab suur ekklesiarh [kirikuvanem; Oikumeenilise Patriarhaadi ameti- ja aunimetused eristuvad ülejäänutest epiteedi „suur” poolest – tõlk] patriar- hi ette ülem-mürri- ja keetja kandidaadi ja tema abilised, kes kannavad valgeid kitleid. Nendeks on keemia ja farma- koloogia teadlased ning aroomitööstu- se spetsialistid, kes, ühendades eneses usu teadusega, valmistavad ja „keeda- vad” teadusliku täpsusega püha mürri. Nad kasutavad selleks 57 komponenti, millest põhikomponendiks on oliiviõli. Püha Tessalonika Siimeoni järgi süm- boliseerib õli kasutamine jumalikkude armu: „Õli on Jumala armu märk, sest see tähistab meie pääsemist ja surma käest välja lunastamist mürri läbi. Sa- muti rahulise Vaimu pitserit, mille läbi me oleme pääsenud patu-uputusest. Ka Noa aegse veeuputuse ajal tõi tuvi oma nokas õlipuu oksa pääsemise märgiks. Samuti tuli patu-uputuse ajal Issanda

ristimisel Vaim maha tuvikese kujul, andes tunnistust jumalikust armust ja heldusest.” Ülejäänud 56 aroomatset komponenti tähistavad sümboliseerivalt Vaimu armuannete mitmeväelisust ja mitmekesisust ning Tema Pühaduse healõhnalisust, tänu millele võivad usk- likud öelda ühes apostliga: „Meie oleme ju Kristuse hea lõhn” (2Kor 2:15). Kui- võrd kõik mürri sisse minevad ained kogutakse maailma eri nurkadest (nt oli Kreetalt, Imbroselt, Lesboselt jm; muskus Egiptusest (Aleksandria pat- riarhaadist); viirukit Liibanonist (An- tiookia patriarhaadist); roosiõli Bulgaa- riast; mastiks Hioselt; safran Kozanist; kassia Boheemiast; muskaatpähkliõli Hollandist; kaneel, nelk jm eksootilised maitseained Indiast jne), osaleb terve maailm selles „mürri euharistias”, nagu seda võiks nimetada. Patriarh toimetab ülem-mürri- ja keetja ja tema abiliste hiro- teesia, paludes: „Valitseja Issand, meie Jumal, ... kes sa oled kutsunud needsi- nased oma sulased teenima püha mür- ri valmistamise ja keetmise juures, ole nende abimeheks ja kinnita neid ning anna, et nad seda püha tegu toimetak- sid hoole ja armastusega ...” ning paneb neist esimesele ümber siidist rätiku ja annab neile kõigile selle teenistuse mär- giks kuldse rinnaristi. Seejärel suudle- vad nad järgemööda patriarhi paremat kätt ja seisavad tema trooni vastu, kuhu jäävad kuni liturgia lõpuni. 2002. aastal arvati mürri- ja keetjate hulka esmakord- selt ka üks naine, Ateenast pärit keemik pr Maria Oikonomou.

Suure esmaspäeva hommikul läheb patriarh pärast ennepühitsetud andide liturgiat oma saatjaskonna ning Sino- disse kuuluvate metropoliitidega püha mürri valmistamise ruumi. Seal toime- tatakse väike veepühitus ja patriarh piserdab püha veega kõiki, kes mürri valmistamise juures teenivad, ruumi, kasutatavaid aineid, katlaid, anumaid ja muid riistu, mis kasutusele tulevad. Pärast lõppõnnistust valab patriarh ka- teldesse ristiviisi õli ja puistab sinna ka esimesed õied ning lõhnaained, öeldes iga kord: „Isa, Poja ja Püha Vaimu nimel.” Seejärel süütab ta kolmikküünlaga tule katelde all, kuhu on kuhjatud hagu, vanu rikutud ikoone ja muud põletus- materjali ning alustab evangeeliumi lu- gemist. Patriarhilt võtavad evangeeliumi lugemise järje üle piiskopid pühitsusva- nuse järjekorras, kandes epitraheeli ja omofoori. Pärast neid läheb lugemine üle patriarhi õukonna vaimulikele nen- de ametite tähtsuse järjekorras suurest protosingellosest alates ning seejärel ülejäänud Konstantinoopoli peapiis- kopkonna, ümberkaudsete metropoo- liate ja välismaalt tulnud preestritele. Evangeeliumi lugemine kestab kogu

mürri keetmise ja valmistamise vältel ööpävaringselt kuni suurel kolmapäeval toimuva õlitamise salasuse alguseni. Samaaegselt evangeeliumi lugemisega segavad nii vaimulikud kui ka ilmikud mürrikeetjate juhatusel pikkade puulusikatega katelde sisu, ise selle juures vaikselt palvetades. Selleks ajaks on kogu ümbrus täitunud hea lõhnaga.

Suurel teisipäeval, pärast ennepühitsetud andide liturgiat, läheb patriarh ühes metropoliitide ja ülejäänud vaimulikonnaga taas mürri valmistamise ruumi, kus nad laulavad väikese palvekaanoni Jumalasünnitajale. Selle ajal meenutatakse nimepidi igatiht, kes on panustanud püha mürri valmistamisse kas aine- te või raha annetamise ehk oma isikliku tööga. Seejärel lisab patriarh kateldesse õli, veini ja ülejäänud lõhnaained ning jätkab evangeeliumi lugemist, samas kui mürrikeetjad, vaimulikud ning ilmikud jätkavad katelde segamist.

Suurel kolmapäeval korraldatakse kõike ja patriarh lisab mürri viimased eeterlikud õlid. Seejärel toob suur ekklesiarh koos preestritega mürrikeetjatele mürrianumad, millesse pärast kurnamist mürri ümber valatakse. Mürrianumateks on kaksteist suurt kahe sangaga amforat, kaheksa hõbedast ampulli, kakskümmend kaks väikest hõbeanumat ja veel kolm väikest mürrianumat, millest kaks on hõbedased ja üks alabastrist. Patriarh loeb pärast nelipühi tropari ja kondaki laulmist tänupalve mürri valmistamisega lõpule jõudmise eest. Kui kõik toimingud valmis, kannavad preestrid mürrianumad patriarhlikusse apostel Andrease abikirikusse patriarhaadi vanas hoones. Mulle meenub liigutusega üks kaunis foto püha mürri valmistamisest aastal 2002. Sellel on ülem-mürrikeetja, kes pärast katelde tühjendamist on toetanud pea ja käed ühe katla servale ja palvetab hardunult. Ta on oma püha ülesandega lõpule jõudnud ja sellega igati hakkama saanud. Mida kõike talle püha mürri on selle ajaga öelnud! Ja mida kõike ta ise selle ajaga on jõudnud mürri pühitsejale rääkida!

Sete, mis on jäänud kateldesse, antakse Püha Mäe munkade kätte, kes lisavad sinna viirukit, mesilasvaha ja laudanumi, sõtkuvad selle taigataoliseks massiks, rullivad ja lõikavad tükikesteks ning panevad väikestesse karbikestesse, mida patriarh jagab hiljem õnnistusena usklile.

Suure neljapäeva hommikul peetakse hommikuteenistus püha Andrease abikirikus, mille järel riietatakse patriarh laulu „Prohvetid ülevalt...” saatel. Kuna

mürri pärast valmistamist „asetatakse pühal ja suurel neljapäeval liturgia ajaks aujärjele ja pühitsetakse selle lõpus pühade armulauaandide taoliselt palvete ja jumaliku ristimärgi läbi,” nagu selgitab püha Tessalonika Simeon, viiakse uus mürri ristikäigus kellade helina saatel patriarhaalsesse kirikusse. Kõige eel kantakse püha risti ja lehviku. Neile järgnevad laulukoorid, kes laulavad nelipüha tropareid „Püha Vaim annab kõik...”, „Prohvetite läbi näitasid Sa meile pääsemise teed...” (selles viidatakse eriti 2. Moosese raamatu kohale, kus on juttu mürrist), „Sinu õuedes tahan ma Sulle laulda ...” jt. Veidi tagapool tuleb küünlakandja suure eelkantava küünlaga, tema järel kaks diakonit lehvikutega ja seejärel kakskümmend neli teenistusriietes arhimandriiti ja preestrit, kes kannavad paarides suuri mürrianumaid. Nende järel tulevad Halkedoni, Derkoni ja Printsisaarte metropooliate arhidiakonid suitsutite ja kolmik- ning kaksikküünaldega ja heledates teenistusriietes piiskopid, kellest igaüks hoiab käes mürrianumat. Esimene neist kannab alabastrit eelmisel korral pühitsetud mürri ja teine uue, alles pühitsemata mürri. Ühes Oikumeenilise trooni piiskoppidega kutsutakse teenima ka teiste vanade patriarhaatide, autokefaalsete ja autonoomsete kirikute esindajad, kellest igaüks hoiab mõnda nõud mürri. Kõige lõpus tuleb patriarh, hoides väikest mürrianumat, saatetuna neljast patriarhaalsest diakonist ja suurest protosingellost ning Püha Sinodi peasekretärist. Suured amforad asetatakse soleale, ikonostaasi ikoonide ette.; väikesed hõbedased mürrianumad aujärje taha selleks valmis seatud lauale, ampullid ümber aujärje ja kaks alabastrit vana, varempühitsetud, ja uue, pühitsemata mürri ohvri lauale. Seejärel algab suure neljapäeva patriarhaalne liturgia. Suurel sissekäigul kantakse koos pühade andidega ka mürri. Kõige

ees käib suur arhimandriit, kes kannab alabastrit püha mürri. Patriarh teeb maani kummarduse, võtab selle tema käest ja paneb aujärjele pühast karikast paremale. Siis tuleb suur singellos alabastriga, kus on uus mürri. See pannakse aujärjele diskosest vasemale. Pärast teda tulevad preestrid suurte ja väikeste mürrianumatega ning kõige lõpus kantakse sisse pühad annid. Patriarh, olles meenutanud nimekirja kohaselt „kõiki õigeusu piiskoppe” ja autokefaalsete kirikute päid, meenutab nimepidi kõiki, kes on annetanud mürri valmistamiseks vajalikke aineid, vahendeid või raha ja mürrikeetjaid.

Pärast pühade andide pühitsemist, kui kirikus on „kõik vaikselt jäänud”, nagu Tüpikonis on öeldud, hüüab arhidiaakon: „Pangem tähele!” ja patriarh õnnistab ükshaaval kõiki anumaid mürri ja piiskopid laulavad nelipühi laule. Seejärel hüütakse uuesti: „Pangem tähele!” ja mürrianumaid õnnistatakse veel kord. Diakonid ütlevad salmi psalmidest: „Vaata kui hea ja ilus on...” ja patriarh hüüab: „Algueta Isa arm pühitsegu seda püha mürri!” „Jumala Poja ja Sõna arm olgu sinuga, püha mürri!” „Kõigepühama ja kõige algaja Vaimu arm olgu sinuga, püha mürri!”. Milline ülev hetk see on! Ka kivid lõhkevad liigutusest! Patriarhaalsest kirikust on saanud Jeruusalemma „ülemine tuba”, Püha Vaimu maha tulemise paik! (Kus on nüüd protestandid ja muud nendetaolised? Tulgu ja vaadaku, millest nad ilma on jäänud. Kus on nelipühilased oma koomiliste näitemängude ja uskumustega? Tulgu ja vaadaku, kus hingab Lohutaja Vaim.) Nüüd laskub patriarh põlvili ja loeb pühitsemise palve, paludes Jumalat, et Ta saadaks oma Püha Vaimu mürri pühitsema ja seda muutma „Püha Vaimu rõõmu mürriks, uuestisünni mürriks, pühitsuse võidmiseks, kuninglikuks riideks, kaitseks kurjavaimu tegemiste eest ja nende eemalepeletamiseks, kindlaks pitseri, südame rõõmuks, igaveseks tänuks...” ning õnnistab kolmandat korda ükshaaval mürrianumaid, öeldes: „Isa, Poja ja Püha vaimu nimel.” Kõik piiskopid ja vaimulikud palvetavad põlvili temaga kaasa. Viimaks loeb patriarh tänupalve ja püha mürri ongi täieliseks saanud, valmis pühitsema kõiki usklikke ja kogu maailma. Lõpus viiakse püha mürri ristikäigus patriarhaadi torni, mille allkorrusel on mürrihoidla, ja valatakse seal suurtesse mürriõudesse. Sealt jagatakse seda teistele Õigeusu Kirikutele usklile pühitsuseks ja pääsemiseks, kes on kutsutud hoidma selle pitseri „rikkumatuna ... nii et see vaimulik pühadus oleks ihule kaitseks ja hingele pääsemiseks”.

Selle tagasihoidliku kirjelduse lõpetame ühe suurepärase lõigukesega püha Jeruusalemma Kirillose „Kolmandast Müstagoogilisest Kateheesist”: „Ära sa arva, et see mürri midagi tähtsusetut on! Just nii, nagu armulaula leib pärast Püha Vaimu selle peale mahakutsumist ei ole enam tavaline leib, vaid Kristuse Ihu, nõnda ei ole ka püha mürri pärast Püha Vaimu selle peale mahakutsumist enam midagi tähtsusetut või tavalist, vaid Kristuse armuand, mis on läbi Püha Vaimu kohaloleku täis Tema jumalikkude väge. Seepärast võitaksegi seda sümboliliselt su laubale ja kõigile meelelunditele. Nähtavalt võitakse sellega su ihu, kuid Püha ja Elavakstegeva Vaimu läbi pühitsetakse selle juures su hinge.”

Tõlkinud preester Tihhon Tammes

Viited

1 Püha salv (mürri, krisma) on puudutanud iga apostlik-õigeusulise ihu, kui teda ristimise järel või ka eraldi on sellega võitud. Salvimine on varastest aegadest peale Püha Vaimu armuanni jagamise vahendiks ja kasutusel ka mõnel muul otstarbel.

Apostlite ajal anti Püha Vaimu käte pealepanemise kaudu (vt Ap 8:17, 9:17, 19:6). Apostlite järgsel ajal kujunes pikkamisi komme võida ristitud seejuures õliga. Õlile hakati lisama lõhnaaineid, levinumaks, ja läänes praegugi ainsaks, on aromaadne looduslik palsam. Lõhnaainete hulk on aja jooksul muutunud, praeguesks kasutatakse Konstantinoopolis 63 ainet. Niisiis annab mürri koostis ise tunnistust Püha Vaimu armuannist: õli on juba Vana Testamendi aegadest olnud Jumala õnnistuse ja armu inimesele tulemise sümboliks ja vahendajaks; lõhnaained kujutavad aga eri armuande. Mürri või selle lõhna eritavad tihti peale ka pühakusäilmed ja vahel ka imettegevad pühakujud, mis näitab selle otsest seost Püha Vaimu üleloomuliku anniga.

Salvi enda pühitsemine jäi ühiseks, kogulikuks toiminguks. Nii nagu Püha Vaim tuli kokku kogunenud apostlite ja teiste usklile peale (Ap 2), nõnda valmistavad Tema armu jagamise vahendit mitmed piiskopid ja ka teised vaimulikud üheskoos. Läänes on tavaks, et piiskop pühitseb krisma suurel neljapäeval koos preestrite ja diakonitega, idas seevastu pühitsetakse mürri patriarhaatides ülemkarjaste ühisel teenistusel. Uuemal ajal on saanud tavaks, et salv, mida ju palju üles ei lähe, pühitsetakse enamasti kümne aasta tagant. Meie ja Soome autonoomne kirik, samuti mitmed uued autokefaalsed kirikud, saavad püha mürri Oikumeeniliselt Patriarhaadilt, kusjuures eri kirikute esindajad võtavad osa selle pühitsemise talitusest.

Püha salviga võitakse vastristitud ja neid, eks tulevad õigeusu kirikusse teistest usutunnistustest (meie Kirikus luterlasi, katoliiklasi ja anglikaane, piiskopi loal ka teisi) või keda ilmik on hädaristitud. Salvi kasutatakse ka kirikuhoone sissepühitsemisel ja kreeka tavaliselt ikoonide õnnistamisel piiskopi poolt. Vanasti salviti ka õigeusu monarhe (Toim).

PÜHIMA PATRIARHI BARTOLOMEUSE LÄKITUS METROPOLIIT STEFANUSELE,

Ettelugemiseks EAÕK 2012. a Täiskogul

Emakiriku otsusteraamatusse, et seda loetaks korra kohaselt kirikutes ning talletataks teie püha Kiriku arhiivi; ja palume Teile Jumala armu ja mõõtnut heldust.

† **Bartolomeus,**
Teid armastav vend Kristuses

Kõrgestipühitsetud Tallinna ja kogu Eesti metropoliit isand Stefanus, Meie Tagasihoidlikkuse armas vend ja kaasteenija, olgu Jumala arm Teiega!

Teatame teile, et Teie Kõrgestipühitsetuse esildise põhjal Emakirikule ja meie kanoonilise toimkonna soovitusel oleme oma sinodaalse otsusega arvanud Kiriku pühade märtrite hulka need üksteistkümmend inimest, kes andsid oma usust tunnistust raskel ja teie Kiriku jaoks tõeliselt märterlikul esimesel Nõukogude okupatsioonias- tal 1940–1941, olles väljasaadetud või vangistatud, saades tunda piitsa ning ahelaid ja vangipõlve; need on: ülempreester Vassili Ristkok, preestrid Johannes Kraav, Joann Sergejev, Arteemi Vapper ja Nikolai Leisman, diakonid Vassili Astanin ja Peeter Kozlov, preestriemand Marta Leisman, ning ilmikud Joann Lagovski, Theodor Petai ja Anna Petai. Nende mälestuspäeva peetagu iga aasta 14. juunil.

Suure heameelega anname seda Teie Kõrgestipühitsusele selle meie patriarhliku kirjaga teada ja tunneme südamest rõõmu koos Teiega seeüle, et eespool mainitud head võitlemist võidelnud ja kroonitud märtrite pühadus on saanud ka kirikliku tunnustuse. Saadame Teile samaga asjaomase patriarhliku ja sinodaalse akti võrdväärse ja kehtiva ärakirja, mis on kantud allkirjastatuna meie Kristuse Suure ja Püha

Nr. 124

AKT

üheteistkümnelt esimesel Nõukogude okupatsioonias- tal (1940–1941) Eestis märtrisurma surnud inimese, ülempreester Vassili Ristkoki, preestrite Johannes Kraavi, Joann Sergejevi, Arteemi Vapperi ja Nikolai Leismani, diakonite Vassili Astanini ja Peeter Kozlovi, preestriemand Marta Leis- mani ning ilmikute Joann Lagovski, Theodor Petai ja Anna Petai arvami- se kohta Õigeusu Kiriku pühakute loetellu.

Kristuse püha Kirik kiidab, austab ja ülistab vaga meenutamise ja jumalateenistustega neid, kes on silma paistnud vaga ja püha eluga ning pühendanud iseennast täiesti Jumala ja ligimese teenimisele ja armastusele ning lõpetanud oma elu märtrisurmaga meie laitmatu õigeusu eest seistes – Kristuse auks, kes laseb oma aust osa saada igaüht, kes Teda austab –, et paluda nende eestpalveid inimesearmastaja Jumala ees pattude andeksandmiseks, haiguste arstimiseks ning üleüldse Issanda pärisrahva hingeliseks ja vaimulikuks kasuks.

Nõnda on nüüd elanud ja õigeusu eest kannatanud ülempreester Vassili Ristkok, preestrid Johannes Kraav, Joann Sergejev, Arteemi Vapper ja Nikolai Leisman, diakonid Vassili Astanin ja Peeter Kozlov, preestri-

emand Marta Leisman, ning ilmikud Joann Lagovski, Theodor Petai ja Anna Petai, kes hiilgasid Eestimaal XX aas- tasajal.

Nad on jäänud Kiriku meelde kui näited kiriklikust kohusetundest ja apostlitelt pärandiks saadud õigeusu pandi hoidmisest. Samuti on nad ol- nud õigeusu ja tema reeglite tunnistajateks rasketel aegadel oma katsumuste ja kannatustega, mida nad oma päevil kannatasid ning on usu abil võitnud kuningriike, teostanud õigust ja, olles väljasaadetud või vangistatud, saanud tunda piitsa ning ahelaid ja vangipõlve esimesel Nõukogude okupatsioonias- tal Eestis 1940–1941.

Seetõttu on Meie Tagasihoidlikkus skoos Meid ümbritsevate ülipühitsetud metropoliitidega, oma armsate ven- dade ja kaasteenijatega Pühas Vaimus, otsustanud – pidades silmas nende ini- meste jumalameelepärast eluviisi, hiil- gust, mis on nende pühaduse märgiks, nende püsivaid ja väsimatuid võitlemi- si õigeusu eest, nende julget tunnistust oma usust katsumispäeval kuni märtri- surmani ja enese tervenisti ohvrikstoo- miseni, ning võttes arvesse nende mä- lestust austavate usklike üleüldist kasu, samuti kõike seda, mida oma esildises Meile tõi välja Meie armas vend Kristu- ses, Tallinna ja kogu Eesti ülipühitsetud metropoliit isand Stefanus, väljendades ja kinnitades vagade ristiinimeste ühist soovi ja palvet lugeda ka ametlikult pühade hulka needsinased, kes nõnda palju õigeusu heaks on tööd teinud ja vaeva näinud ning märtrisurma kannatanud –, anda ka neile seda au, mis on pühakute vääriks.

Seepärast otsustame me sinodaal- selt ja seame ning määrame Pühas

Vaimus, et nüüdsest ja igavesti arvataks mälestusväärseks ülempreester Vassi- li Ristkok, preestrid Johannes Kraav, Joann Sergejev, Arteemi Vapper ja Ni- kolai Leisman, diakonid Vassili Astanin ja Peeter Kozlov, preestriemand Marta Leisman, ning ilmikud Joann Lagovski, Theodor Petai ja Anna Petai Kiriku märtrite hulka, keda usklikud austavad kiituselauludega iga aasta 14. juunil.

Selle kõige täheks ja tunnistuseks on Santud see patriarhlik ja sinodaalne akt, mis on alla kirjutatud ja kantud Kristuse Suure ja Püha Kiriku pühasse otsusteraamatusse ning mille muutma- tu ärakiri on saadetud Tallinna ja kogu Eesti ülipühitsetud metropoliidile isand Stefanusele tema Kiriku arhiivis säilitamiseks.

22. veebruarikuu päeval armu aastal 2012, 5. indiktil

† Konstantinoopoli – Uue Rooma – peapiiskop ja oikumeeniline patriarh Bartolomeus,

† Nikaia metropoliit Konstantin,

† Karpathose ja Kasose Ambroosi,

† Printsisaarte Jaakob,

† Sebastia Dimitri,

† Rethymno ja Aulopotamose Eugeni,

† Kalliupoli ja Madytose Stefan,

† Tüatiira ja Suurbritannia Grigoori,

† Pergamoni Johannes,

† Philadelphia Meliton,

† San Francisco Gerasim,

† Korea Ambroosi,

† Prusa Elpidofor.

Täpne ärakiri algupärandist Patriarhaadis, 17. aprillil 2012

Püha Sinodi peasekretär
Arhimandriit Bartolomeus

EAÕK usukannatajad

Foto: Gemadi Baranov

EAÕK USUKANNATAJATE VÄLJASELGITAMINE (2007–2011)

Ülempreester Andreas Pöld

2004. aastal kanoniseeriti praegu teada- olevad viimased märtrid aastatest 1917–1919: Saatse Vassili ja tema kaaskannataja, kirikuvanem Stefan. See oli aeg, kui kiriku- vastane punavõim Eestimaal esimest korda võimutses, surma külvas ja oma „klassivaen-

lasi” hävitas. Olin nende märtrite elulugude koostamise ajal Saatse koguduse preester ja tõdesin huvitavat asja: nimelt olid märtritega vahetult kokku puutunud inimesed enne uurimise algust surnud ning inimlik- ke kogemusi ja mälestusi ei olnud võimalik enam kellegi käest saada. Jäid vaid nende martüürium kui fakt, mälestuste mälestu- sed ja üldised kirjeldused tollest ajast.

Sama olukord kordus, kui viis aastat taga- si hakkasin metropoliit Stefanuse õnnis- tusel koguma Eestis teise punaterrori ajal (1940–1941) kannatanud õigeusu kiriku- tegelaste andmeid. Kannatanutega vahe-

tult kokkupuutunud olid kas surnud või ei saanud nende tunnistustega erinevatel põhjustel arvestada. Kurvastasin alguses selle pärast väga, et märtrite kaasaegsed on lahkunud meie hulgast, aga hiljem mõtle- sin, et võib-olla ongi see parem, et otsesed mälestused taanduvad nende martüüriumi ees. Teinekord võivad inimlikud mälestu- sed isegi varjutada usu pärast kannatamist.

Hämmastav, kui erinevad võisid olla küsit- letavate vastused ühe ja sama inimese koh- ta! Ühe hukatud preestri kohta olid koha- like inimeste mõtted n-õ seinast seinast. Üks arvas, et preester hukati sellepärast, et tal

oli relv (omaaegne KGB arreteerimispõhjendus, mida hiljem ka rahva seas levitati, et preestri hukkamist õigustada); aga teine vastas küsimusele, miks vaimulik hukati, et hukkajad olid ju kommunistid ega sallinud kirikut ja kirikuteenreid! Kumba versiooni siis uskuda?! Teades KGB tegutsemise põhimõtteid ja elanud ise selles ajas, on vastus ühene: ükski vale ei olnud liigne oma tegude õigustamiseks. Sageli on määravaks ka küsitletu usuline taust: protestant või mitteusklik annavad sellel teemal õigeusu kristlasest vägagi erineva vastuse.

Põhimaterjalid sain uinunud ülempreester August Kaljukose arhiivist. Abiks oli Siseministeeriumi usuasjade talituse omaaegse juristi Mari-Ann Heljase uurimus EAÕK ajaloo kohta. Uurisin läbi ka professor Artur Võõbuse mälestused 1941. aasta kannatustest (käsikiri „Eestimaa märtrid“). Töö alguses tegin järelepärimised Eesti Riigiarhiivi, kohalikele muuseumitele, omavalitsustele, koolidele. Riigiarhiivis sain tutvuda KGB toimikutega ja muude asjakohaste materjalidega. Kahjuks ei ole kohalikes muuseumites, omavalitsustes ja koolides arvestatavaid materjale meie usukannatajate kohta. Infokataloogidest otsisin nimesid, mis sarnanesid kannatanute järeltulijate nimedega, ja helistasin need inimesed läbi. Nii sain tuttavaks diakon Vassili Astanini tütre Nonaga, kes jagas lahkelt infot isa kohta. Tema küll ei mäletanud isa, sest oli alla aasta vana, kui isa hukati, aga ema mälestused elasid temas edasi. Temalt sain ka isa foto.

Enamik telefonikõnesid ei viinud aga kuhugi. Inimesed ei saanud sageli arugi, miks me seda teemat uurime. „Miks on teil vaja seda teada? Mida te selle infoga teete? Pole vaja sorkida minevikus...” Tuli tõdeda, et KGB ja punavõimu hirmuterror elab siiani inimhingedes ja seda teemat lihtsalt vältitakse.

Suhtlesin ka praeguse kaitseministri, tollase Riigikogu liikme Urmas Reinsaluga ja represseeritute ühingu Memento juhatuse liikme Leo Õispuuga ja sain julgustavat infot edasiminemiseks. Nimelt oli tekkinud uurimistöös selles faasis küsimus, kas usukannatajate kannatused on ikka ühesugused ja ühtemoodi võrreldavad. Kuidas suhtub nende kannatustesse ühiskond üldiselt? Hukkunud olid inimesed ju erinevalt: kas kohapeal hukatud, surnuks piinatud (ametlikult „surnud eeluurimisel”), hukkunud stalinlikus surmalaagris (ametlikult nimetati neid „parandusliku töö laagriks”) nälja, kurnatuse ja külma kätte jne. Riigikogu repressioone uuriva komisjoni ja Memento seisukoht oli ühene: ei saa vahet teha, kuidas Nõukogude süsteem inimest hävitas. See oligi punaterrori eesmärk: teistmoodi mõtleva inimese (nagu seda on Nõukogude võimu silmis ka usklik inime ne) likvideerimine ja seda eriti julmal viisil, et hoiatada ja ähvardada ka teisi. Nii et represseeritud kirikuinimeste kannatuste vaim oli ühesugune ja nad kannatasid ühe ja sama asja pärast. Ehk lühidalt: nad olid kirikuvastases Nõukogude ühiskonnas üleliigsed. Mõnel lükkus surmatund lihtsalt piineldes edasi ning osa hukkus kohe.

Sellisel seisukohal meie usukannatajate suhtes olid ka kõrgestipühitsetud ülemvalitseja Stefanus ja arhimandriit Grigorios Papathomas.

Kasutasin selles uurimistöös ka isa Andrei Sõtšovi vahendusel David Papi, Tatjana Šori ja isa Vello Salo kogutud materjale.

Samuti oli abiks Meelis Maripuu, ajaloolane, Inimsusevastaste Kuritegude Uurimise Eesti Sihtasutuse juhatuse liige, aga paraku ei ole ka riiklikel organisatsioonidel sellel teemal palju rohkem materjale kasutada. Aidata ei saanud eriti ka Siseministeeriumi usuasjade talitus ja Tartu Ülikooli usu-teaduskond. Väga palju tuli selle materjali kogumise ajal ette valeinformatsiooni ja lihtsalt unustamist või segamist (tahtlik või tahtmatu?).

2010. aasta alguseks sai kokku esialgne materjal usukannatajate kohta. Suureks abiks oli omaaegsete kohalike lehtede info. See on tõsi, et tegelikku elu kajastavad kõige paremini just kohalikud maakondlikud ajalehed!

Sellest ajast on teada kümned ja sajad represseeritute nimed, aga kes neist hukkus usu pärast? See oligi järgneva töö põhiküsimus. Elulugude kirjanek olemasolevate materjalide põhjal oli ju esimene etapp selles protsessis. Järgnev töö oli konfidentsiaalne ja selles osalejate hulk piirdus väikesel ringiga.

Esimesena kogusin kokku kõikide teadaolevate represseeritud kirikutegelaste andmed, kes 1940. aastal Nõukogude okupatsiooni ajal arreteeriti. Tutvunud põhjalikumalt nende elulugudega ja pidades nõu metropoliidiga, hiljem Püha Sinodiga, tuli otsus, et läheme edasi esialgu 1940.-1941. aasta usukannatajatega, 1944 –1955 kannatanud jäävad ootama oma aega ja põhjalikumalt uurimist. Nende hulgas ka piiskop Peeter (Pähkel).

Naised (abikaasad) arreteeriti koos mees-tega, nad eraldati: mehed saadeti vanglasse, naised aga koos lastega Siberisse n-ö eripiirkondadesse, kuhu asustati „sotsiaalselt ohtlik element”, kelleks poliitvangidest kirikutegelased olid. Lapsed, kes olid arreteerimise ajal alaealised, said pärast Stalini surma 1953. aastal pöörduda tagasi koju, naised ja vanemad lapsed jäid aga Siberisse.

Rõhutan veel kord, et reeglina me usukannatajate puhul täpseid surmakuupäevi ikkagi ei tea. Teada on vaid isa Johannes Kraavi surmaaeg ja -koht ning matmispaik. Ülejäänute puhul ei ole teada ei aega ega ka hauda. KGB tegi kõik, et hävitada tolleaegsete kannatajate mälestus ja nende viimane puhkepaik. Ühtsuse huvides olen kasutanud riikliku represseeritute kataloogi andmeid. Sest KGB toimikuskis võis näiteks ühe inimese surmapäevaks olla mitu erinevat daatumit.

Huvitav on tagantjärele vaadata, et usukannatajate teemaga kokku puutunud inimeste usk tugevnes. Ka said innustust

kannatajate sugulased – järeltulijad. Nad olid ju omal ajal maha tambitud ja tembel-datud „rahvavaenlasteks”. Nüüd hakkab ka siin õiglus jalule saama. Mina sain selleks tööks isiklikult palju abi just kannatajatelt endalt, kuidagi nähtamatult juhatati mind ja aidati. Ilma Jumala abita ei oleks sellise asja uurimine viinud kuhugi. Kuri ja selle maailma vaim teeb ka omalt poolt kõik, et me uuritava teemaga edasi ei läheks. Ja kummaline on see, et KGB omaaegsed argumendid elavad ikka inimestes edasi, vale püüab meid õigelt teelt kõrvale juhtida...

Nüüd tuleb tutvustada eeskätt meie koguduseliikmetele, aga ka kohalikele inimestele neid terve Nõukogude aja salajas olnud märtreid ja jäädvustada nad elavalt meie Kiriku lukku.

Meie uutmärtrite palvete pärast olgu Jumal meile armuline!

Ülempreester Vassili Ristkok.

Ülempreester Vassili Ristkok sündis 14. XII 1877 Muhu-Hellamaa koguduses külasepa Jüri ja tema naise Maria peres. 1899 lõpetas Riia Vaimuliku Seminari, 1903 Peterburi Vaimuliku Akadeemia, samas lõpetas ka arheoloogia instituudi kursused. Aastaid teenis Vassili Ristkok vaimulike koolide õpetajana, oli vanade kloostrite taastamise komisjoni liige. 1913. aastal abiellus Muhu-Hellamaa preestri Aleksei Alliku tütre Ksenjaga, neile sündis neli last, kellest täisealiseks said Iraida (sünd. 1914), Jüri (1919) ja Elena (1925). Diakoniks pühitseti Vassili 6. V ja preestriks 9. V 1915. Isa Vassili oli Kuressaare ja Reomäe koguduste vaimulik, alates 26. III 1923 ülempreester, samuti Saare praost. Ta oli ka mitmete riiklike ja kiriklike autasude omanik: piiskop Platoni ordeni 2. ja 3. järk, riiklik Punase Risti teenetemärk ja Skautide rist, lisaks tsaariaegsed autasud. Ta lekestus aprillis 1941, mil abikaasa suri pärast rasket haigust. Isa Vassili arreteeriti 1. VII 1941 ja saadeti VNFSV kriminaalkoodeksi §58-13 alusel 22. VIII 1941 sõja eest Irkutski KGB vanglasse nr 1. Sama aasta detsembris esitati isa Vassilile eeluurimisel süüdistus VNFSV Kriminaalkoodeksi §58-4 ja 58-10a järgi „nõukogudevastases propagandas” (vastutegevus Nõukogude võimule Eestis) ja preestritegevuses, milles tunnistatakse ta ka süüdi. „Ohtliku kurjategija” tegelik ainuke süü oli tema vaimuliku amet. Pärast piinamisi, ülekuulamisi ja

kõikvõimalikku alandamist seiskus 64-aastase isa Vassili süda 6. I 1942. Surmaaktis on surma põhjuseks märgitud „südame-riike”. Tema „kriminaalasi” lõpetati 12. I 1942. Isa Vassili kenotaaf asub Kuressaare Kudjape kalmistul.

Preester Johannes Kraav sündis 21. III 1914 Saaremaal Pärsama koguduse Ratla külas talupidaja Mihkli (Mihaili) ja tema naise Miina (Akiliina) peres. Pärast kohaliku külakooli lõpetamist läks Johannes 1928 õppima Saaremaa Ühisgümnaasiumi, mille reaalarhu lõpetas 1933 (SÜG 15. lend). Pärast gümnaasiumi õppis ta 1933–1936 Petseri Vaimulikus Seminaris. Ta abiellus 1. V 1936 Obinitsast pärit Aleksandruga (Alli), neile sündis 18. X 1938 tütar Viivi-Hilja. Diakoniks pühitseti ta 9. V 1936 Tailovo kirikus ja preestriks pühitses ta 10. V 1936 Petseri Varvara kirikus Petseri peapiiskop Nikolai (Leisman). Isa Johannes teenis lühiajaliselt Pootsi-Kõpu kogudust Pärnumaal. 15. X 1936 määrati ta teenima EAÕK Antsla-Kraavi püha prohvet Eelia kogudust. Kiriklikest autasudest omas puusaehet 22. VI 1937 ja skuufia kandmise õigust 13. VI 1938. Isa Johannes arreteeris 7. VII 1941 varahommikul kirikumaja juures punaste hävitussalga varitus. Mis toimus edasi, on täpselt teadmata. Külanaised leidsid mõni aeg hiljem külatee lähedalt isa Johannes purustatud keha. Vaprad naised sidusid surnukeha linadega kokku ja viisid Kraavi kirikusse ärasaatmist ootama. Kiriku juhtkond saatis neile julgetele naistele selle teo eest hiljem tänukirja. Maetud on isa Johannes Antsla-Kraavi kalmistule. Tema haud on ainuke 1940-1941 hukatud õigeusu kirikutegelaste teadaolev viimane puhkepaik.

Preester Johannes Kraav.

Preester Joann Sergejev sündis 1. II 1908 Narvas maaler Adriani ja tema naise Daria peres. 1929. aastal teenis Eesti kaitseväes, 1930–1934 õppis Pariisi Õigeusu Instituudis. Eestisse naastes elas Narva lähedal, kus abiellus Veeraga (sünd. 1909), neile sündis 1935. aastal poeg Dimitri. Diakoniks pühitses metropoliit Aleksander ta 26. IX 1933 Narva püha Nikolause kirikus, preestriks pühitseti isa Joann 25. III 1934 Pariisis püha Sergei abikloostri. Preester Joann teenis 1934–1936 Vasknarva ja alates 1936 Pärnu Ekateriina kogudust ning hooldas Vändra ja Kilingi-Nõmme kogudusi. Isa Joann arreteeriti 14. VI 1941 aadressil Pärnu Karja 1-4, paberid olid KGB-l ette valmistatud 9. VI. Põhjuseks tema vaimulik seisus, milles „tegi nõukogudevastast agitatsiooni”, õppimine välismaal ja seal preestripühitsuse saamine,

Preester Joann Sergejev.

„Pärnu valgekaartliku monarhistliku organisatsiooni liikmeks olemine”, ühiskondlik aktiivsus ja see, et ta oli Kaitseliidu toetaja alates 1935. Sõjatribunal määras „kultuse teenrile kontrrevolutsioonilise tegevuse” eest 12. III 1942 VNFSV Kriminaalkodeksi §58-10 lg 1 alusel 10 aastat vangilaagrit Sverdlovski oblasti Serovski rajooni Sevurallagis, arvates vangistuse aega 14. VI 1941. Isa Joann hukkus 35-aastasena kinnipidamiskohas Sosva külas 22. II 1943, surma põhjus teadmata

Preester Arteemi Vapper.

Preester Arteemi Vapper sündis 29. IX 1913 Saaremaa Olga külas Leisi kiriklas köstri-kooliõpetaja Mihaili (hilisem Mustjala preester) ja tema naise Elisaveta lasterikkas peres (Arteemil oli 4 venda ja 6 õde). Pärast 6-klassilise kooli lõpetamist töötas isa talus. Arteemi õppis vabakuulajana 1933–1935 Petseri Vaimulikus Seminaris. 1935–1936 teenis Eesti kaitseväes sanitarina. 1936. aasta sügisel abiellus, naine Liidia (sünd. 1913). Diakoniks pühitses Arteemi Vapperi 6. XII 1936 Narva püha Nikolai kirikus metropoliit Aleksandr, preestripühitsuse sai ta 13. XII 1936 Tallinna katedraalis. Teenis Saaremaal Leisi ja Metsküla koguduses 1936–1939, alates 1939 Tornimäel. Isa Arteemi arreteeriti koos abikaasaga 1. VII 1941 Tornimäe kiriklas. Nad toimetati laevaga Tallinna, isa Arteemi saadeti sealt Siberisse, abikaasa Liidia vabanes Harku naistevanglast augustis 1941. Pärast alandavaid ja piinavaid ülekuulamisi sunniti isa Arteemi end süüdi tunnistama süstemaatilises nõukogudevastases agitatsioonis, mida „tegi preestrina 1940. a. nii kirikus kui suheldes koguduse inimestega”. Süüdi mõisteti isa Arteemi 5. III 1942 VNFSV Kriminaalkodeksi §58-10 lg 2 alusel ja talle määrati kõrgeim karistuse määr: mahalaskmine kogu isikliku vara konfiskeerimisega. 11. IV 1942 asendati mahalaskmine 5-aastase karistusega stalinlikus „parandusliku töö laagris” Irkutski oblastis. Seal hukkus 30-aastane isa Arteemi KGB toimiku andmetel 7. VIII 1944. Akt nr 61 tema surma kohta koostati alles 12. IX 1989.

Preester Nikolai Leisman sündis 13. VI 1902 köster Aleksei ja tema naise Aleksandra peres. Õppis Riia vaimulikus koolis ja vaimulikus seminaris. Osales vabatahtlikuna Eesti Vabadussõjas 1918–1919, pärast astus Tallinna tehnikumi. Vaimuliku kutseeksami sooritas EAÕK Püha Sinodi juures 1931. Oli abielus, perre sündis 30. VI 1930 poeg Jüri (Georg). Diakoniks pühitseti Nikolai 9. IV 1933 Tallinna Issanda Muutmise peakirikus metropoliit Aleksandri poolt, preestriks pühitseti samas 14. V 1933. Isa Nikolai teenis Kilingi-Nõmme 1933–1935, Tõstamaa-Seli ja Kastna kirikus 1935. aastast kuni arreteerimiseni. Isa Nikolai arreteeriti „nõukogudevastase tegevuse eest” Pärnumaa Seliste valla Viakse külas 14. VI 1941 ja saadeti sõja eest Siberisse. Arreteerimisdokumendid olid ette valmistatud juba 11. VI 1941 valesüüdistuste põhjal, mis olid pärit aprillikuust 1941. KGB leidis kohaliku rahva hulgast inimesi, kes erinevatel põhjustel kohaliku vaimuliku kohta valetunnistusi andsid. Küüditati ka isa Nikolai pere. Tribunali otsus 26. I 1942 oli karm: süüdi mõista VNFSV Kriminaalkodeksi §58-10 lg 1 ja 58-13 järgi ja kui „eriti ohtlikule elemendile” määrata kõrgeim karistuse määr – mahalaskmine. 12. III 1942 muudeti surmaotsus 10-aastaseks karistuseks sunnitöölaagris Sverdlovski oblastis Sevurallagis (nn stalinlik „paranduslike tööde laager”). KGB teatis toimikus edastab lühidalt, et 41-aastane Nikolai Leisman suri 19. V 1943 kinnipidamiskohas. Surma põhjus teadmata...

Preester Nikolai Leisman ja abikaasa Marta Leisman.

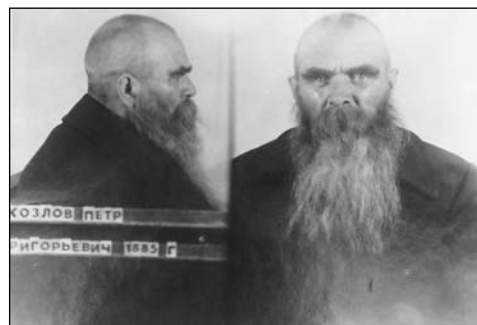
Marta Leisman sündis 13. VI 1903. Oli preester Nikolai Leismani abikaasa. Arreteeriti isa Nikolai „nõukogudevastase tegevuse eest” 14. VI 1941. Kohalik KGB troika andis korralduse küüditada ka isa Nikolai pere: abikaasa Marta ja 10-aastane poeg Georg, sest ka preestri pere oli Nõukogude võimu silmis „sotsiaalselt ohtlik element”. Marta ja Georg saadeti Tomski oblasti Krivošeino rajooni Novonikolajevski asundusse, kus 39-aastane Marta 1943. aasta kevadel (täpset kuupäeva ei ole teada) suri. 13-aastane Georg saadeti lastekodusse, sealt naasis ta Eestisse 1946 ja asus elama tädi juures Suure-Jaanis.

Diakon Vassili Astanin sündis 5. XII 1888 30 km Jaanilinnast Ložgolovo külas Oudova maakonnas talupoja Feodori ja tema naise Stepanida 6-lapselises peres. Vassili õppis Tambovi gümnaasiumis (6 kl), Peterburis kaubandust ja töötas hil-

Diakon Vassili Astanin.

jem kaupmehena. I maailmasõja ajal teenis tsariarmees, Vene kodusõja ajal aga vabatahtlikuna valgearmees lipniku auastmes. 1919. aasta lõpus asus elama Eestisse, kus tegutses väikekaupmehena Narvas ja hiljem Tapal. Käis 1921. aasta sügisel salaja haiget isa vaatamas, kes varsti pärast seda suri. Keegi külaelanikest aga andis ta üles ja hiljem rajas KGB oma süüdistused tema vastu just sellele, et ta „spioneeris Nõukogude Liidus Eesti Vabariigi kasuks”. 1937 abiellus Vassili vanausuliste vaimuliku tütre Agapiiaga. Neile sündis 1941. aastal tütar Nona. (Vangistatud isa Vassilil õnnestus enne surma veel oma vastsündinud tütart näha.) Pärast vaimulike kursuse läbimist pühitses metropoliit Aleksander ta Tapa kirikus 4. XII 1938 diakoniks. Isa Vassili teenis seal diakoni-köstrina kuni arreteerimiseni. Isa Vassili oli Püha Platoni ordeni kavaler. 1939. aastal oli isa Vassilil võimalus emigreeruda perega Rootsi, aga ta ei teinud seda just sugulaste pärast, teades, et Nõukogude võim hakkaks tema sugulasi selle eest represseerima. Isa Vassili arreteeriti 11. XI 1940 Tapa linnas aadressil Ambla mnt 13. Ta saadeti Tallinna Patarei vanglasse. Seal halvenes ta tervis järsult, jalgadesse lõi gangreen. Ta sunniti end süüdi tunnistama Nõukogude Liidu „reetmises” – nõukogudevastases kiriklikus tegevuses. Sunniti vabandust paluma kõige selle „halva” eest, mida ta oli Nõukogude võimule ja Kommunistlikule Parteile teinud. Oma usku aga tunnistas ta ka tribunalile. KGB sõjatribunali otsus 23. VI 1941 oli lühike ja karm: VNFSV kriminaalkodeksi §58-6 lg 1 ja 58-1 põhjal määrata 52-aastasele diakon Vassili Astaninile kriminaalkaristuse kõrgeim määr – surmaotsus mahalaskmise läbi, isiklik vara konfiskeerida Nõukogude Liidu kasuks. Kohtuotsus viidi täide 26. VI 1941.

Diakon Peeter Kozlov.

Diakon Peeter (Pjotr) Kozlov sündis 1. X 1885 Moskvast talupoja Grigori ja tema naise Varvara perre. Ta õppis kohaliku põhikooli reaalharus ja Tuula sõjaväekoolis. Elas ja töötas Tuula kubermangus relvameistrina, pärast 1917. aasta revolutsiooni teenis relvameistrina Denikini ja Vrangeli armees. 1922 asus sarnaselt paljude emigrantidega, kes Nõukogude võimuga

ei soovinud koostööd teha, elama Eestisse ja asus tööle Narva Kreenholmi Manufaktuuri kontoris arvepidajana. Ta sooritas vaimuliku kutseeksami ja Narva piiskop Pavel pühitses ta Narva katedraalis 4. VI 1939 diakoniks. Teenis kuni arreteerimiseni Narva Issandamuutmise katedraalis diakonina. Arreteeriti 29. IV 1941 Narvas. KGB süüdistus: „Peeter Kozlov, kui endine valgekaardi ohvitser, teostab vihast nõukogudevastast agitatsiooni ja on meelestatud NSVLi ja revolutsiooni vastu. Soovib taastada monarhistlikku ehk ennerevolutsioonilist korda (kuhu kuulus normaalse osana ka õigeusk). Võimu muutumisel oli algusest peale selle vastane.” Valesüüdistajad tunnistasid ta „nõukogudevastase grupeeringu juhiks”, N. Liidu „vastase kirjanduse ja lendlehtede levitajaks”, töökohal „nõukogudevastase agitatsiooni läbiviijaks”. Nagu raskelt kurjategijalt, võeti temalt sõrmejäljed ja saadeti tapiga 4. VII 1941 sõja eest Venemaa sügavustesse Molotovi oblastisse KGB erivanglasse. Tribunal määras talle 10. III 1942 lähtuvalt VNFSV Kriminaalkodeksist kõrgeima karistuse määr – mahalaskmise. 18. IV 1942 asendati see §58-4, 58-10 lg 1 alusel 10-aastase sunnitööga Permi oblasti Ussollagis. Sõja ajal liikusid paberid otsustega aga aeglaselt või fabritseeriti nad üldse tagantjärele, sest Permi oblasti Solikamski kinnipidamiskohast tuleb hilinemisega lühike teade: Peeter Kozlov on 31. III 1942 juba surnud. Surma põhjus teadmata...

Joann Lagovski abikaasa Tamaraga.

Joann Lagovski sündis 8. IX 1889 Kostroma linnas preester Arkaadi peres. Õppis vaimulikus koolis, 1903 astus Kostroma Vaimulikkude Seminaris, mille lõpetas 1908. 1908–1913 õppis Kiievi Vaimulikus Akadeemias, mille lõpetas teoloogiakandidaadi kraadiga. Seejärel töötas ta vene keele ja kirjanduse õpetajana, oli tegev ülikooli filoloogia teaduskonnas. Ukraina kodusõja ajal 1920-ndatel emigreerus Euroopasse. Sel ajal astus ta Vene Üliõpilaste Kristlikku Liikumisse (VÜKL). 1926 sai ta Pariisi Vene Usuteadusinstituudi õppejõuks. Abiellus Tamara Bežanitskajaga (1. VII 1911–4. VII 2004; Tartu preestermärter Nikolai lapselaps), nad laulatati 6. VIII 1930 Tartu Jumalaema uinumise (Uspenski) kirikus. Pärast abiellumist elasid nad 1930–1933 Pariisis, kus Joann toimetas vene kristlikku ajakirja Vestnik ja oli VÜKLi üks juhte. 1933 aasta lõpus pöördus pere tagasi Eestisse ja nad hakkasid elama Tartus abikaasa Tamara kodus. 1935 oli Joann La-

govski VÜKLi Baltimaade piirkonna juht ja ühingu ajakirja toimetaja. Oli EAÕK Sinodi asendusliige ja teenis lugejana Tartu Uspenski kirikus. Nõukogude võimu kehtestamisel Eestis arreteeriti Joann Lagovski 5. VIII 1940 Tartus aadressil Aia 38-2 ja saadeti Leningradi vanglasse koos kristliku liikumise aktivistide, Petserist pärit Nikolai Penkini ja Tatjana Dezeniga. Arvestades nende „ohtlikkust“ Nõukogude võimule, mõisteti neile Leningradi Sõjaväeringkonna tribunali kinnise istungi otsusega 25. IV 1941 VNFSV Kriminaalkoodeksi §58-4 alusel kõrgeim karistumäär – mahalaskmine. Pärast piinamist ja kõikvõimalikku alandamist hukati Joann Lagovski 3. VII 1941 51-aastasena. Abikaasa Tamara küüditati Siberisse, aga ta pääses sealt eluga tagasi.

Theodor Petai

Theodor Petai (varem Pettai) sündis 19. I 1890 Võrumaal Vana-Roosa vallas Varstu külas taluperemehe Kaarli Pettai ja tema naise Anna viielapselises peres. Kooliõpin-

gud Riia Vaimulikus Seminaris tuli katkestada perekondlikel põhjustel. Theodor sooritas kõstri (salmilaulja) eksami 1912. Õppis pedagoogilistel kursustel ja omandas algkooliõpetaja kutse 1919, hiljem täiendavalt Võru Õpetajate Seminari juures 1923. Abiellus 15. VI 1919 Anna Veidinguga. Theodor Petai oli Mõniste-Ritsiku kirikuametis köster-kooliõpetaja kohaliku preestri alluvuses, kirikukoori juht, hiljem ka Varstu koguduse revisjonikomisjoni liige, Vastse-Roosa Algkooli juhataja Võrumaal, kohaliku haridusühingu ja raamatukogu asutaja, ilmaliku koori juht, orkestri ja näiteringi juhataja jpm. Oli mitmete autasude omanik, Kaitseliidu Valgeristi ja Kotkaristi 5. klassi teenetemärgi kavaler. 6. VI 1941 andis KGB „kogutud materjalidele“ toetudes korralduse Theodor Petai arreteerida, põhjuseks „nõukogudevastane agitatsioon“ ja vaba Eesti ehk endise korra kiitmine. Ta arreteeriti 14. VI 1941, tema pere küüditati samal päeval. Naine Anna suri Siberis, tütaridel õnnestus Eestisse tagasi tulla. Sõja puhkedes saadeti Theodor Petai Sverdlovski oblastisse KGB vanglasse kui „sotsiaalselt kahjulik ja ohtlik element“. 12. III 1942, pärast pikki piinavaid ülekuulamisi ja alandamisi, esitati Theodor Petaile süüdistus VNFSV Kriminaalkoodeksi §58-10 lg.1 ja 58-13 põhjal ja määrati kõrgeim karistumäär – mahalaskmine koos isikliku vara konfiskeerimisega. Theodor Petai juhtumi näitel võib öelda, et represseeritud surmakuupäevadesse KGB toimikutes

tuleb suhtuda suure kahtlusega. Toimikus on kolm mahalaskmise kuupäeva: 20. IV, 26. V ja 8. VI 1942. Lisaks on toimikus dokumentide hulgas paber, millel on kirjutatud, et Theodor Petai õele on 10. V 1958 suuliselt teatatud, et Theodor Petai surmaotsus muudeti 10-aastaseks vangilaagri karistuseks ja ta suri seal 24. IV 1944 infarkti?! 28. V 1971 kinnitatud KGB lühikokkuvõttes Theodor Petai kohta on aga märgitud, et ta on Sosva surmalaagris 8/2561 maha lastud 20. IV 1942 52-aasta vanusena. Tema ja abikaasa Anna kenotaaf asub pere hauaplatsil Ritsiku kalmistul. P. S. Imekombel pääses Theodor esimesest represseerimisest Vabadussõja ajal 1919. aastal, kui punased ta koos preester Paul Koloniga kinni võtsid. Punaste tribunal mõistis nad Marienburgis (Alüksnes) surma, aga öösel enne hukkamist päästis neid pealetungiv Soome Põhja Poegade rügement. Pääsemine toimus viimasel hetkel, sest vangid olid juba hauagi omale valmis kaevanud.

Anna Petai (neiuna Veiding) sündis 13. IV 1889 Mõniste vallas. Töötas koduõpetajana Saksamaal ja hiljem Venemaal Tšitaas. Tagasi Eestisse tuli ta I maailmasõja puhkedes. Sünnipäraselt ristiti Anna Hargla luteri koguduses, õigeusku salviiti ta siis, kui ta abiellus Theodor Petaiga. Preester Paul Kolon laulatas nad 15. VI 1919 Mõniste-Ritsiku kirikus. Neile sündisid lapsed Maret 12. III 1932, Artur 11.

Anna Petai.

IV 1921–21. II 1922, Helvi 30. VI 1923 ja üks poeg sündis surnuna 3. X 1925. 14. VI 1941, kui abikaasa Theodor arreteeriti ja saadeti vanglasse, küüditati Anna Petai koos tütarde, 17-aastase Helvi ja 9-aastase Maretiga loomavagunis Siberisse Tomski oblasti Baktšari rajooni Andarma kolhoosi Bogatõrjovka külla. Küüditamiskohta jõudis pere alles augustis. Seal kehtestati neile maksud, mis pidid olema tasutud 1. I 1942. Tol ajal oli tööjõuline vaid 18-aastane Helvi, kes ei suutnud aga seda maksu koos alaealise õe Maretiga tasuda. Nii võttis kolhoos Petai perelt kõik, mida võtta andis, isegi seljas olevad riided. Raske eluolu ja karmid läbielamised kurnasid Anna tervist. Anna Petai suri 23. II 1948 58-aastasena.

KIRIKUELU

EAÕK Täiskogu Tallinna Issanda Muutmise peakirikus.

EESTI APOSTLIK-ÕIGEUSU KIRIKU TÄISKOGU

Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik pidas 17. mail oma iga-aastast Täiskogu. Päev algas liturgiaga. Pärast seda loeti ette oikumeenilise patriarh Bartolomeuse teavituse ning tehti teatavaks patriarhi aktiivse märtrite kanoniseerimise kohta (vt Metropoolia, lk 7). Ülempreester Andreas Põld, kes oli teinud selleks suure eeltöö, andis ülevaate märtrite elulugu-

dest (vt Metropoolia, lk 7-11). Märtrite mälestuspäevaks määras Püha Sinod 14. juuni, sest see on kogu eesti rahva jaoks leina ja valu päev. Märtrite meenutamiseks alustati 14. juunil 2012 mälestusteenistusega Tallinna püha Siimeoni ja naisprohveta Hanna katedraalis.

Pärast seda kui kantsler Martin Toon oli andnud ülevaate 2011. majandusaasta aruandest ning 2012. aasta eelarve täitmisest ja ülempreester Ardalion Keskküla oli tutvustanud revisjonikomisjoni aruannet, kinnitati 2011. aasta

Piiskopid ja sekretariaat.

majandusaasta aruanne ja 2012. aasta eelarve. Käesolevas Metropoolias on ära toodud ka Pärnu Issandamuutmise katedraali lugeja Ignatios Ranna idee, mille ta esitas Täiskogu majandusteemade lõpuks, eesmärgiga muuta meie Kirik majanduslikult tugevamaks (vt lk 12).

Pärast lõunapausi toimus preester Peeter Uibo juhtimisel avalik arutelu Kiriku järgneva viie aasta arengusuundade üle. Kõneldi Kiriku ühtsusest ja ajaga kaasas käimise võimalustest, samuti vaimulike rollist ja sellestki, kuidas selle

rolliga ühendada oma ilmalikud ametikohustused, mis on paljudel juhtudel paratamatu. Kõne all oli ka noortetöö.

Päeva lõpetas metropoliit Stefanuse sõnavõtt, milles ta rõhutas vajadust mõista meie ühist liikumissuunda ja selle nimel koos pingutada. Ta rõhutas, et tõeline Kiriku uuenedmine ei saa lähtuda massidest, vaid üksnes väikesest liikumistest: „Kirik ei ole turg, vaid perekond, milles me saame endale öed ja vennad Kristuses otskui Jumala kingituse“. Metropoliidi sõnavõtt sisaldas

EAÕK Täiskogu.

Fotod: Gennadi Baranov

ka manitsussõnu ja soovitusi. Ta meenutas, et vaimulikuseisus nõuab oma isekuse ületamist, eeldades ühelt poolt, et suhted vaimulikkonna liikmete vahel põhinevad üksnes armastusel, ja teiselt poolt, et vaimuliku ja talle usaldatud usklite suhete keskmes on mõistmine, kannatlikkus ja hoolivus. Loomulikult ei puuduta see mitte ainult vaimulikke, vaid ka kõiki teisi, kes on kirikus vastutaval kohal. Metropoliit rõhutas, et vaimulik ei kuulu kunagi iseendale. Nende lakkamatu hool on innukalt pühenduda inimeste päästele, nii ihulisele kui hingelisele. „Preester pole preester iseenda, vaid Kristuse ja teiste inimeste jaoks, sest vaimulikuseisus on üksnes Kristusest. Seega on vaimulikuseisus and Kristuse eeskujul.”

Samuti pani ta südamele, et Kirikus aetaks võimalikult vähe tühja juttu, sest seegi näiliselt süütu tegevus on tegelikult hukatuslik pahe. Eriti tuleb seda silmas pidada tänapäevases infovõimaluste paljususes, kus ei tohi unustada, olgu siis blogis, Facebookis või Twitteris, et „õigustega kaasnevad ka kohustused” ning olgugi meedia Jumala kingitus meie ajastule, ei saa Kiriku väärkuse üle kohut mõista avalik arvamus. Et seda ei juhtuks, tuleb mees pidada, et Kristus ei kaota ära inimeste mitmekesisust, aga Ta ühendab nad üheks ja lahutamatuks koguduseks. Kui suhtlemine toimub Kristuses, teeb see kõiki

rikkamaks. Sealjuures tuleks igal õigeusklikul kristlasel hoolitseda sellegi eest, et oma vaateid levitades oleks tal lisaks kirjaoskusele ka teoloogiline kirjaoskus, et suuta vastutada oma sõnade eest ja säilitada usu puhtust: et „saaksime oma usku paremini elada ja armastada, et saaksime paremini armastada Jumalat ja seega oleksime võimelised Teda õigel viisil kuulama, et meie mõistus, süda ja inimene tervikuna tunneks Tema sõna täiuse puudutust ainsas ja täielikus Tões”.

METROPOLIIDI KANTSELEI TEADE

Tallinna ja kogu Eesti ülipühitsetud metropoliit Stefanus tänab kõiki – nii vaimulikke kui ka ilmiuid –, kes osalesid EAÕK 17. mai Täiskogul. Ta tänab osalejaid tähelepanelikkuse eest ja töiste ning asjakohaste mõttevahetuste eest, millega arutelul osaleti.

Eriti märgib kõrge stipühitsetud metropoliit Täiskogul valitsenud sõbralikkuse ja rahulikkuse õhkkonda, tänu millele sai Kiriku suurokogu koosolek toimuda vennalikus vaimus. EAÕK koguduste mõistev suhtumine ja truudus aitavad meil Eesti ühiskonnas jätkuvalt õigeusku tunnustada. Kogu Kirikul oli üheskoos suur rõõm ja au võtta teadmiseks 11 uue usukannataja kanoniseerimine oikumeenilise patriarhi Bartolomeuse poolt.

KRISTLIK ARMASTUS JA KOGUKONDLIK ÜKSMEEL KINDLUS- TAB MEIE KIRIKUT

Ignatios Rand

Head vennad ja õed Kristuses!

Meie Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik on isemajandav organisatsioon: see tähendab suurt vastutust kogukonna ja ka Eesti riigi ees. Meie kogudustes toimuvad järjepidevad jumalateenistused, mille raames aktiivsed koguduseliikmed panustavad oma hea tahte kogudusele. See on hindamatu väärtus Eesti Apostlik-Õigeusu Kirikus. Meie Kirikut ühendab Eesti riigiga tugev vaimne ja kultuuriline side läbi ajaloo – sidet on tugevdanud ajaloolised katsumused ja us-tavus üksteisele.

Paratamatult seisavad kogudused silmitsi pidevate ülalpidamiskulude tasumise raskustega. Probleem on see, et pole raha lagunevate kirikuhoonete remondiks ja vaimulikel pole järjepidevat sissetulekut. Kiht-kihilt meie Kiriku olukorda analüü-sides koorub välja tõde, millega meie kogu-kond ei tohiks leppida.

Me vaatame pealt, kuidas vaimulikud tee-nivad Kirikut, vastutades mitme koguduse eest, samas oma perele leiba teenides kas palgatöölisena või ettevõtja ja tööandjana. Ja nii aastast aastasse ehk 90% ajast anna-vad vaimulikud ära leiva teenimisele ja Ki-riku teenimisele jääb heal juhul 10% ajast. Eksitavalt tundub, et probleeme ei ole, kuna vaimulikel on ju töö ja palk. Tegeli-kult näitab see hoopis, et meie koguduste elu ja seega Kiriku elu ei arene ega püsi tä-napäeva tempos. Kirikus peaks igapäevast aktiivset vaimulikutööd rohkem näha ole-ma. Kuid praegu töötavad vaimulikud eri elualadel, mis killustab nende energiat ning võtab nende aja teha koguduste juures iga-päevaselt kvaliteetset kristlikku tööd. See on elu meie Kirikus täna. Mandumise ja taandarengu vältimiseks peaks kogukond ühisel jõul olukorda paremaks muutma.

Milline võiks olla elu meie Kirikus tulevikus? Milline võiks olla meie pärand järglastele?

Kujutage ette, kui meie kirikud on iga päev lahti, vaimulikud on pidevalt kättesaadavad, toimub aktiivne diakoonia- ja noortetöö. Ki-riku hooned on remonditud ja soojad. Ko-guduse liikmel on võimalus valida mitmete huviringide vahel: näiteks pühapäevakool, ikoonimaalimise ring, kiriku kellamängu-õpe, lauluring, lasteringid, restaureerimise õpe (kuldamistöö, valtsimine jne), retoori-kaõpe, keeleõpe, ühised palverännakud jne. Teisisõnu: koguduste juures võiksid olla mitmesugused enesearendusvõimalused. Tean kogudusi, kus on juba astutud samme sellel teel. Aktiivne tegevus tekitab sünergia kogukonnas ja toob juurde liikmeid.

Kuidas seda kõike saavutada?

Näide spordist: jalgpallimeeskond liigub ühise edu nimel distsiplineeritult ja läbi-

mõeldult. Iga meeskonnaliige loeb mängu-pilti ja proovib hoida treeneri antud üles-annetest kinni. Et olla edukas meeskond, tuleb järjepidevalt treenida meeskondlik-kust. Kui juhtub, et võistlustel otsustab korraga üks meeskonnaliige hakata tegema isetegevust või veel hullem, kõik toimivad oma suva järgi, võib kindel olla, et see mees-kond kaotab mängu – kaotab kogu mees-kond, mitte „kangelasmängijad” üksinda.

Ka meie Kirik oleks väga tugev, kui suudaksi-me eesmärke täita ühiselt ja organiseeritult.

Kui meie Kiriku liikmed, keda mitteametli-kel andmetel on 25 000 inimest, panustak-sid Kirikule igakuiselt 4 eurot, oleks meie Kiriku sissetulek kuus 100 000 eurot.

See annaks realselt alljärgnevad võimalused:

Praegu teenib Eesti Apostlik-Õigeusu Ki-riku 40 vaimulikku – see annaks igale vai-mulikule ühes kuus brutopalka 1000 eurot (koos maksudega). Kokku teeb see vaimu-like palgafondiks 40 000 eurot kuus.

Ülejäänud 60 000 eurot kuus saaksime suunata kirikute remondile, vaimulike au-tokütuse kompenseerimiseks, diakoonia-tööks, vaimuliku kirjanduse trükkimiseks, Püha Platoni Seminari õppejõudude toe-tamiseks, huviringide juhtide stipendiumi-deks, teenistusriiete ostmiseks ja omakorda kogudustes eespool maalitud tulevikupildi loomiseks.

Ühine meeskondlik tegevus kingiks meie Kiriku vaimulikele aega tegeleda kogodus-te projektidega ja sõltumatuse olla üle maa-ilmas toimuvatest finantskatastroofidest.

Kui tutvustasin seda ideed EAÕK Täisko-gul, siis oli Kristuses vendi ja õdesid, kes pä-

rast minu ettekannet patsutasid mulle õlale ja ütlesid: „Hea mõte – teeme ära!” Loodan väga, et see ei jää lihtsalt heaks mõtteks – soovin, et meie kogukond sulanduks üheks nagu distsiplineeritud jalgpallimeeskond, kes teab, mille eest seista, et olla võidukas.

Kuidas seda programmi realselt käivitada?

Soov aidata Kirikut on esimene samm, tei-seks sammuks tuleb leida enda jaoks sobiv rütm ja suurus programmis osalemisel. Võiks mõelda nii, et panus, mille annad, oleks järjepidev (kas iga kuu või mõni tei-ne sagedus). Mõni leiab, et panuse summa võiks olla 5 eurot kuus, teise liikme võima-lus on 10 eurot kuus ja kolmanda liikme võimalus on 2 eurot kuus. Tuleks valida täpselt nii suur summa, mis ei kahandaks teie soovi aidata Kirikut. **Kirikule anne-tatud summalt tagastab riik korra aastas tulumaksu (21%).**

Kuidas alustada? Kindlaim viis on teha pangas otsekorraldus:

Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku arveldus-arve Sampo pangas: 332092480005.

Selgitusse kirjutada: EAÕK kogukonna programmi toetuseks.

Kui kellelgi on mingil põhjusel raskusi panga külastamise või otsekorralduse vor-mistamisega, on teiseks võimaluseks toeta-da programmi koguduse vahendusel.

Tahan eriliselt tänada kõiki, kes osalesid Pärnu Issandamuutmise Katedraali ümar-laua mõttetalgutel: esitatud idee algsed põhiprintsiibid sündisid just mõttetalgute aruteludes.

Tervitan Teid kõiki, head vennad ja õed Kristuses, ja julgustan liituma kogukonna meeskondliku koostööga!

HELSINGI PÜHA KOLMAINU KIRIKU 185. AASTAPÄEV

Preester Andrei Sõtšov

26.–27. mail tähistas Helsingi Püha Kolmai-nu kogudus kiriku 185. aastapäeva. 1827. aastal ehitatud Helsingi vanima õigeusu pü-hakojä juubelipidustused algasid 26. mail kesklinna õigeusu kalmistul kõigi Soome esikarjaste ja Kolmainu kiriku hingekarjas-te mälestuseks peetud üldhingepalvusega ja sellele järgnenud vigiiliaga.

Aastapäeva tähistamine päädis Kolmai-nu kirikus peetud rahvarohke piiskopliku liturgiaga, kus kõlas nii vene, soome, ser-bia kui ka eesti keel. Liturgia esiteenija oli Karjala ja kogu Soome kiriku peapiiskop Leo. Liturgia lõpus jagas peapiiskop Leo kiriklikke aupalkasid, Püha Talle ordeniga vääristati Kolmainu kirikus pikemat aega teeninud diakoni isa Gennadi Stolbowi ja kirikuvanemat Hermann Merrast. Litur-giale järgnenud ristikäigul piserdati püha

Helsingi Püha Kolmainu kiriku 185. aastapäev.

veega Unionikatu tänavale kogunenud rahvast. Ristikäik linna vanimal tänaval oli üks ametlikest Helsingi 200. aastapäevale pühendatud üritustest.

Liturgiale oli kutsutud ka meie esikarjane, kellel kahjuks ei olnud võimalust seekord Soome tulla. Vennaskirikute esindajatest osalesid piiskoplikul liturgial vaimulikud

nii Serbia Õigeusu Kirikust kui ka Moskva Patriarhaadi Soome ja Eesti kogudustest. Viimaste seas oli ka sel kevadel traagiliselt hukkunud isa Aleksei Samoldini (1953–2012) kaasteenijaid preestrid Andrei Kilin ja Andrei Dmitrijevi Narvast ja Mustveest ning Narva õigeusu humanitaarkooli usu-õpetaja munkdiakon Jaroslav (Antonov). Aastapäeva pühitsemine lõppes nelipüha väikese õhtuteenistusega ja piduliku õhtu-einega koguduse saalis.

Palju aastaid Helsingi Püha Kolmainu ko-gudusele!

Фото: Геннадий Баранов

РЕЧЬ МИТРОПОЛИТА СТЕФАНА НА КОНГРЕССЕ ПРАВОСЛАВНОГО БРАТСТВА ЗАПАДНОЙ ЕВРОПЫ

Страсбург, 27 мая 2012 г.

«Мир оставляю вам, мир Мой даю вам... Я есмь лоза, а вы ветви» (Ин. 14, 27; 15, 5).

Возлюбленные во Христе братья и сестры!

Это большая честь для меня – быть сегодня вечером здесь с вами, чтобы молитвой и приношением благодарения завершить работу Конгресса. От всего сердца благодарю вас за приглашение и в свою очередь передаю братское приветствие от нашей маленькой Эстонской мученической Церкви.

Всего несколько недель назад Его Святейшество Константинопольский Вселенский Патриарх Варфоломей канонизировал 11 эстонских новомучеников, пострадавших в 1940-1941 гг. Среди них есть и священник Иоанн Сергеев, который учился в Свято-Сергиевском Православном Богословском Институте, и Иоанн Лаговский, которого еще хорошо помнят в Русском Студенческом Христианском Движении, оба они в 1930-1935 гг. жили некоторое время в Париже. Вспомним и о святом Алексии Южинском, который десять лет своей жизни провел в Эстонии, а конец жизни – во Франции. Его икона хранится в нашем кафедральном храме и в Таллинском центре митрополии. Как видите, у ваших братьев, православных Эстонии есть причина слать вам поистине братское приветствие, ибо их связывают с вами наши общие святые XX века.

Сегодняшнее евангельское чтение начинается словами: «Мир оставляю вам, мир Мой даю вам; не так, как мир дает, Я даю вам». Этот мир не имеет ничего общего со собственным людям мира сего простодушным желанием избежать испытаний, страданий и смерти. Иисус дает мир в тот момент, когда Он вступает на крестный путь, в тот момент, когда Он готовится добровольно принять Голгофу. Этот мир основан на непротивлении, которое, по примеру Христа, не есть покорность злу или полное бездействие, но позитивный ответ на зло, персонифицированное

в князе мира сего. «Уже немного Мне говорить с вами; ибо идет князь мира сего» (Ин. 14, 30).

Будем же бороться с искушением создавать фальшивый мир, например, такой, который предлагает «сильнейший, устанавливающий мир силой, заставляя всех молчать, или тот, кто из братской любви избегает малейшего конфликта, пуская все на самотек, или борец за чистую справедливость, который делит людей на плохих и хороших и действует, исходя из этого разделения».

Если бы мир, который дает нам Христос, был похож на мир мира сего, во время молитвы в Гефсиманском саду Он непременно попросил бы Отца послать Ему на помощь двенадцать легионов ангелов, и тогда не случилось бы ни Воскресения, ни Пятидесятницы.

Мир Христов, желанный и одновременно опаляющий и испеляющий, проникает в самую сущность ссоры и остается там. «Мир, не ищущий тихой озерной глади, но желающий сделать шторм пригодным для жизни, чтобы мы могли снова и снова устанавливать друг с другом собственный непрочный и хрупкий мир».

В то же время, нас могут задеть и даже рассердить другие слова Христа, например те, что мы читаем в Евангелии от Матфея (Мф. 10, 34): «Не думайте, что Я пришел принести мир на землю; не мир пришел Я принести, но меч», или в Евангелии от Луки: «Думаете ли вы, что Я пришел дать мир земле? Нет, говорю вам, но разделение» (Лк. 12, 51). Что это значит? Лично я понимаю это так: эти слова сказаны прежде всего для того, чтобы они проникли в наши сердца. До тех пор, пока наши сердца злы, до тех пор, пока мы пытаемся установить ложный мир, мы должны быть готовы к тому, что Христос достает меч и приносит разделение. Мир, который дает Христос, мир не от мира сего, происходит не от какой-либо слабости и тем более не от розовой безмерной любви к миру. Поскольку в мире мира нет, Иисус говорит нам, что мы должны непрестанно посвящать себя упорному и разумному труду во имя достижения его, там, где это возможно, начиная с собственного внутреннего человека и продолжая затем уже как в обществе, так и в Церкви.

Так, непротивление мучеников терзало и поражало даже самих их мучителей, а проповедь Евангелия совершалась кровью, ими пролитой. Их любовь к миру не была ни слабой, ни экзальтированной. Напротив, это был огонь сожигающий, единственный образ любви, который может победить любые козни лукавого. «Мы станем ремесленниками мира», – пишет Андре Севе в своей чудесной книге «Встреча с любовью»: «мы будем ткать мир из пряжи войны».

Во второй части сегодняшнего Евангельского чтения (Ин. 15, 1-7) Иисус говорит нам: «Я есмь истинная виноградная лоза, а Отец Мой – виноградарь». Образ виноградаря красной нитью проходит через все Священное Писание. Это символ отношений Бога и народа Израиля. Иисус называет Себя виноградной лозой. Иисус – виноградная лоза, а не только гроздь винограда, а Его ученики – это ветви виноградной лозы, то есть часть ее (Ин. 15, 1-2). Это укоренение во Христе настолько жизненно важно и определяюще, что само отсечение себя от Него – это прямая дорога к смерти. Засохшую ветвь обрезают и бросают в огонь, и она возвращается в небытие (Ин. 15, 6). Нужно очистить виноградник от того, что уже мертво, обрезать и отбросить это, чтобы каждая живая ветвь могла принести как можно больше плода. Иначе виноградник станет диким, ветви и листья будут жить впустую и не принесут плода.

Таким образом, судьба виноградной лозы и ученика Иисуса связаны. «Кто пребывает во Мне, и Я в нем, тот приносит много плода» (Ин. 15, 5). Слава Божия и самоопределение ученика Христова – пребывать в Слове Жизни Христа, Живого Бога. Ветвь ничего не значит без грозди винограда, а гроздь винограда растет на ветви. Это таинство единения: тесная связь Иисуса и Его учеников.

Каждый верующий может считать себя ветвью этой Божией виноградной лозы, нужно только приносить плод. И поскольку ветвь не может оставаться во Христе сама по себе, садовник – Отец – неустанно ухаживает за ней, чтобы она не засохла. Отец очищает и подрезает и призывает каждую ветвь к непрестанному покаянию. К покаянию, которое формирует и позволяет возрастать во Христе и исходя из Христа. Греческое слово *ἀμπέλος*,

которое переводят как «виноградная лоза», не оставляет никаких сомнений: оно обозначает всю виноградную лозу целиком. Мы действительно во Христе, каждая ветвь принадлежит своей лозе, но ветвь – это не виноградная гроздь.

Все предыдущее приводит нас к главной мысли этого евангельского отрывка, выраженной в четвертом стихе: «Пребудьте во Мне, и Я в вас». Эта связь – основа христианства. Это не может быть случайным или второстепенным. Христос и верующий человек отныне одно, в то же время не переставая быть двумя. Здесь нет слияния или смешения.

Образ виноградной лозы напоминает нам образ Тела Христова, о котором говорит святой апостол Павел (1 Кор. 12, 27), где Церковь, будучи Телом Христа, является одновременно и членами этого Тела. Для ученика Христова обязательным условием жизни и принесения плода является тесная связь со Христом в Церкви. Без этого высшего общения ученик ничего не может сделать.

Виноградная лоза? Образ таинственного единства, нашей и Христовой общей жизни, жизни, непрестанно питающейся ее соком.

Виноградная лоза? Образ Тела, Церкви, евхаристия, вырывающая нас из эгоистичного христианства ради таинства благодарения и благодаря ему.

Виноградная лоза? Образ жизни-общения, разнообразной в своем единстве и в то же время единственной, очевидно являющейся причастием любви по образу Святого Духа: мы сами, Бог, наши братья. Поистине, «жить по-христиански» означает одновременно заботиться об общении как с Троицей, так и с человечеством, и активно вкладываться в его возрастание.

Виноградная лоза? Не только образ таинственного единения с Иисусом, но движение всего нашего существа и бытия, через которое Бог творит Свои дела. Движение, с помощью которого наша любовь, наш выбор, наша вера начинают приносить плод, движение, которое невозможно остановить. Движение, которое находится на службе всемогущего действия жизни Воскресшего из мертвых... Аминь!

ПОСЛАНИЕ СЯТЕЙШЕГО ПАТРИАРХА ВАРФОЛОМЕЯ МИТРОПОЛИТУ СТЕФАНУ

Для прочтения на Соборе ПЦЭ 2012 г.

вах и внесли в архив вашей святой Церкви. Испрашиваем для Вас Божие благословение и безмерную щедрость.

† Варфоломей,
Любящий Вас брат во Христе

Высокопреосвященный митрополит Таллинский и всея Эстонии Стефан, возлюбленный брат и сослужбник Нашего Смирения, благодать Божия да пребудет с Вами!

Доводим до Вашего сведения, что на основании представления Вашего Высокопреосвященства и по рекомендации нашего канонического совета мы синодальным решением причисляем к лику святых мучеников Церкви одиннадцать человек, которые исповедовали свою веру в трудный и поистине мученический для вашей Церкви первый год советской оккупации (1940–1941), были высланы или арестованы, испытали на себе плеть, кандалы и заточение. Вот их имена: протоиерей Василий Ристкок, иереи Иоанн Краав, Иоанн Сергеев, Артемий Ваппер и Николай Лейсман, диаконы Василий Астанин и Петр Козлов, матушка Марфа Лейсман и миряне Иоанн Лаговский, Феодор Петай и Анна Петай. Их память да будет ежегодно совершаема 14 июня.

С великой радостью сообщаем это Вашему Высокопреосвященству сим письмом и от всего сердца сорадуемся вместе с Вами тому, что мученическая святость вышеупомянутых добре страдавших и венчавшихся стала известна всей Церкви. Прилагаем также равноценную и действительную копию патриаршего и синодального акта, который внесен вместе с подписями в Книгу актов Великой и Святой Матери-Церкви Христовой, для того, чтобы по установленному порядку его зачитали в церк-

АКТ
№ 124

О причислении одиннадцати человек, принявших мученическую кончину в первый год советской оккупации Эстонии (1940–1941) – протоиерея Василия Ристкока, иереев Иоанна Краава, Иоанна Сергеева, Артемия Ваппера, Николая Лейсмана, диаконов Василия Астанина и Петра Козлова, матушку Марфу Лейсман и мирян Иоанна Лаговского, Феодора Петай и Анну Петай – к лику святых Православной Церкви Эстонии.

Святая Церковь Христова почитает, прославляет и величает благочестивым поминовением и богослужениями тех, кто отличался праведной и святой жизнью и полностью посвятил себя служению Богу и ближнему и любви к ним, и принял мученическую кончину, стоя за непорочную веру православную – во славу Христа, Дающего всякому, почитающему Его, причаститься Его славы. Православная Церковь просит у святых мучеников молитв и предстательства пред Человеколюбивым Богом во оставление наших грехов, исцеление немощей и болезней и всего полезного для души и духа народа Господня.

Так жили и мученически пострадали за православную веру протоиерей Василий Ристкок, иереи Иоанн Краав, Иоанн Сергеев, Артемий Ваппер и Николай Лейсман, диаконы Василий Астанин и Петр Козлов, матушка Марфа Лейсман и миряне Иоанн Лаговский, Феодор Петай и Анна Петай, в XX веке в земле Эстонской просиявшие.

Они остались в памяти Церкви как образ церковной добросовестности и хранения унаследованного от апостолов сокровища православной веры. Они исповедовали православие и его истины в тяжелые времена в испытаниях и мучениях, которые они в свое время претерпели, и верою стяжали Царствие Небесное, устанавливая истину и верша справедливость, будучи изгнаны или заключены в темницы, испытав на себе плеть, кандалы и заточение в первый год советской оккупации Эстонии (1940–1941).

Посему Наше Смирение совместно с окружающими Нас преосвященными митрополитами, возлюбленными Нашими братьями и сослужбниками о Святом Духе, решило – принимая во внимание богоугодный образ жизни выше-названных людей, сияние, говорящее об их святости, их постоянную и неустанную борьбу за православие, их смелое исповедание веры во дни гонений и испытаний даже до мученической кончины и принесение всего себя в жертву, и учитывая общую пользу для верующих, почитающих святую их память, а также все то, что упомянул в своем представлении Наш возлюбленный брат во Христе, преосвященный митрополит Таллинский и всея Эстонии Стефан, выражающий и подтверждающий единое желание и просьбу благочестивой паствы официально причислить к лику святых всех здесь перечисленных, столь много поработавших и постаравшихся на благо православия и претерпевших мученическую смерть, и воздать им славу и честь, которой достойны святые.

Засим мы синодально устанавливаем и повелеваем в Духе Святом отныне и до века причислить к лику святых мучеников Церкви достойных церковного совершенства памяти протоиерея Василия Ристкока, иереев Иоанна Краава, Иоанна Сергеева, Артемия Ваппе-

ра, Николая Лейсмана, диаконов Василия Астанина и Петра Козлова, матушку Марфу Лейсман и мирян Иоанна Лаговского, Феодора Петай и Анну Петай, которых верующие да почитают и славословят ежегодно 14 июня.

В ознаменование и засвидетельствование сего выдан сей патриарший и синодальный акт, подписанный и внесенный в святую Книгу актов Великой и Святой Церкви Христовой, точная копия которого послана преосвященному митрополиту Таллинскому и всея Эстонии Стефану для хранения в архиве его Церкви.

22 февраля лета Господня 2012,
5 индикта

† Варфоломей, Архиепископ Константинополя — Нового Рима и Вселенский Патриарх,
† Константин, митрополит Никейский,
† Амвросий, митрополит Карпатский и Касский,
† Иаков, митрополит Принцевых островов,
† Димитрий, митрополит Севастийский,
† Евгений, митрополит Рефимский и Авлопотамский,
† Стефан, митрополит Каллипольский и Мадитский,
† Григорий, архиепископ Фиатирский и Великобританский,
† Иоанн, митрополит Пергамский,
† Мелитон, митрополит Филadelphийский,
† Герасим, митрополит Сан-Францисский,
† Амвросий, митрополит Корейский,
† Елпидофор, митрополит Бурсы.

Точная копия оригинала
Патриархат, 17 апреля 2012

Генеральный секретарь
Священного Синода
Архимандрит Варфоломей

Международные новости

Фото: Андрус Опис

Иерей Захария Лепик

ВСЕЛЕНСКИЙ ПАТРИАРХ ВАРФОЛОМЕЙ I ПОЛУЧИЛ ПРЕМИЮ ЗА ЗАЩИТУ РЕЛИГИОЗНОЙ СВОБОДЫ

МИДДЕЛБУРГ (Голландия), 9 мая
– Его Святейшеству Вселенскому

Патриарху Константинополя Варфоломею I присуждена Награда Четырех Свобод (Four Freedoms Award), которой награждаются те, чья деятельность несет в себе идеи, провозглашенные президентом Соединенных Штатов Франклином Делано Рузвельтом.

В своей знаменитой речи перед Конгрессом США 6 января 1941 года Рузвельт назвал четыре основных принципа демократии — это свобода слова и выражения, свобода вероисповедания, свобода от бедности и свобода от страха.

Для того, чтобы напоминать о важности этих принципов, Институт Рузвельта ежегодно присуждает престижный знак отличия лицам, проявившим особую приверженность провозглашенным четырем принципам, всей своей деятельностью, из года в год исповедовавшим их.

Церемония состоялась в церкви голландского города Мидделбурга, в котором родился прадед президента Рузвельта, премию Патриарху вручили Ее Величество королева Беатрикс и премьер-министр Голландии Марк Рютте.

Патриарх Варфоломей I, благодаря своей деятельности по защите окружающей среды получивший международную известность как «зеленый патриарх», был награжден премией Four Freedom Award за выдающиеся достижения в защите религиозной свободы и за свою преданность диалогу по примирению между христианами, мусульманами и евреями, начатому совместно с Папой Иоанном Павлом II.

Архиепископ Греческой Православной Церкви в Америке посетил в Нью-Йорке строительную площадку на месте разрушенной 11 сентября церкви свт. Николая.

НЬЮ-ЙОРК. 11 июня, GOA - Архиепископ Греческой Православной Церкви в Америке Димитрий посетил новый строительный комплекс Всемирного торгового центра, в котором отведено место и для православной церкви свт. Ни-

колая, разрушенной 11 сентября 2001 г. во время террористических актов в Нью-Йорке.

Исполнительный директор Портовой администрации Нью-Йорка и Нью-Джерси Патрик Фой на встрече с архиепископом Димитрием сказал, что Всемирный торговый центр не будет закончен, пока не будет восстановлена и церковь св. Николая. Архиепископ, его делегация и члены прихода церкви св. Николая встречались с руководством строительства торгового центра 6 июня.

Ответственный руководитель строительных работ по восстановлению Всемирного торгового центра Стивен Плейт познакомил архиепископа с этапами строительства, показал ему виртуальный план будущего комплекса и место, отведенное для храма. Участники встречи осмотрели также строительные площадки.

Архиепископ Димитрий поблагодарил губернатора Нью-Йорка Эндрю Куомо за его вклад в достижение положительного результата в решении вопроса о восстановлении церкви св. Николая. На этой встрече архиепископа сопровождали епископ Фазианский Антоний и епископ Зельский Севастиан, а также представители греческих организаций и прихожане церкви свт. Николая.

Кипрская Православная Церковь отметит председательство Кипра в ЕС рядом мероприятий

НИКОСИЯ, 10 июня, ОСР – Кипрская Православная Церковь считает, что ожидающее Республику Кипр председательство в ЕС – это не только хорошая возможность для страны представить себя европейским партнерам, но и шанс познакомить их с православными традициями.

Глава представительства Кипрской Православной Церкви при ЕС епископ Неапольский Порфирий отметил, что Церковь поддерживает будущее председательство страны и в свою очередь готовит ряд мероприятий на период шестимесячного главенства Кипра в ЕС.

В частности, начиная с 21 июня, большое количество православных икон будет демонстрироваться на выставках Кипра и в музее Бозар в Брюсселе. А 1 июля, в день начала председательства, Церковь проведет специальную символическую церемонию в храме св. Иоанна в Никосии.

В октябре большие экспозиции Церкви поедут в Прагу и в парижский Лувр. 5 октября в Никосии, при поддержке Конференции европейских церквей и при участии представителей христианской конфессии, Еврокомиссии и Европарламента, пройдет встреча, посвященная вопросам свободы религии. А в ноябре в никосийском соборе св. Софии пройдет концерт византийской музыки. Такой же концерт состоится в декабре в Брюсселе.

Кандидат в президенты Египта: христианам придется или перейти в ислам, или платить налог, или уехать из страны

КАИР, 6 июня, theorthodoxchurch.info – Кандидат в президенты Египта от «Братьев-мусульман» Мухаммад Морси заявил, что, в случае своей победы, даст христианам выбор: или перейти в ислам, или оставаться христианами и платить джизью, или уехать из страны.

В ходе интервью Морси ответил на вопрос журналиста о коптах-христианах: «Пусть они знают – завоевание будет, Египет станет полностью мусульманской страной, пусть копты платят налог или уезжают».

Кандидат в президенты от «Братьев-мусульман» заявил, что его цель – «второе исламское завоевание» Египта, христиане после его прихода к власти должны перейти в ислам или платить «джизью», налог для иноверцев.

Раньше кампанию Морси поддерживал радикальный мусульманский клирик Сафват эль-Хегази, он утверждал, что Морси сделает Египет «великим единым арабским мусульманским государством на Ближнем Востоке со столицей в Иерусалиме». Соперник Морси на президентских выборах в Египте – бывший премьер-министр режима Хосни Мубарака Ахмед Шафик.

Катехизация

СВЯТОЕ МИРО¹

Высокопреосвященный Иосиф, митрополит Прокопнеский

В этом году на Фанаре [Резиденция Вселенского Патриархата в Константинополе – прим. пер. с греч.], в центре православного мира, был совершен чин мирования: приготовления и освящения мира. Как правило, чин мирования совершается раз в десять лет, если только запас мира вдруг не закончится раньше. Освящение мира – это, бесспорно,

большое событие для всей Церкви. Для Патриарха Варфоломея это уже третий чин освящения мира (он совершал его в 1992, 2002 и 2012 гг.). Отметим, что такой необыкновенной чести удостоился лишь один из предшественников Святейшего Патриарха Варфоломея. Это Патриарх Иоаким III, который освящал мир один раз в первый период своего патриаршества в 1879 г. и дважды во второй период своего патриаршего служения в 1903 и 1912 гг. Вселенские Патриархи Афинагор и Димитрий, в недавнем прошлом занимавшие патриарший престол продолжительное время, сподобились совершить чин мирования лишь дважды, в 1951 и 1960 и 1973 и 1983 гг. соответственно.

Все православные соприкасаются со святым миром уже в очень раннем возрасте. Миром помазывают наши тела в таинстве миропомазания сразу же после крещения. Священник берет немного мира из мирницы и

крестообразно помазует нашу голову, органы чувств (глаза, нос, рот, уши), грудь, руки, ноги и спину, каждый раз произнося: «Печать дара Духа Святаго. Аминь». Эти слова, произносимые совершающим таинство, ясно показывают, что такое миро по существу своему и какова его роль в нашей жизни. В первые века христианства апостолы возлагали на новокрещенных руки, подавая им таким образом Святого Духа (см.: Деян. 8, 14-17; 12, 5-6).

Наследники апостольского делания – епископы – поначалу поступали так же, подавая новым христианам Святого Духа через рукоположение. Позже, когда количество желающих принять святое крещение стало быстро расти, а крещения совершались в разных местах и в разное время, когда епископ по практическим причинам не всегда мог лично на них присутствовать, чтобы возложить руки на новопосвященного, Церковь обратила свой

взор на ветхозаветную практику елеопомазания, которое тоже являлось знаком передачи даров, было решено «помазанников Господних» делать совершенными уже не через хиротесию [рукоположение – прим. пер. с греч.], а через помазание. Так, правило святого Киприана гласит (Карфагенский Собор, 256-258 гг. по Р.Х.): «Необходимо также тому, кто окрестился, быть помазанному, чтоб приняв помазание, он мог сделаться помазанником Божиим и иметь в себе благодать Христову».

Подобное же распоряжение мы находим в 48 правиле Лаодикийского Собора (364 г. по Р.Х.): «Подобаеет просвещаемым быть помазуемым Помазанием Небесным, и быть причастниками Царствия Божия». Толкуя это правило, святой Никодим Святгорец писал: «Нас называют христианами не только потому, что мы веруем во Христа, но и потому, что мы помазаны помазанием небесным и соделались помазанника-

ми Господними и причастниками Христовыми» [Святой Никодим использует здесь однокоренные слова *Χριστιανός* (христианин), *Χριστός* (Христос), *χρίσμα* (помазание) – прим. пер. с греч.].

Святой Симеон Солунский пишет: «Посему, сколько необходимо креститься, столько же необходимо и помазываться миром, потому что и на крещенных Филиппом, как на принявших только крещение, Петр и Иоанн возлагали руки, и те приняли Духа Святаго. Ибо тогда при апостолах и после них первое время вместо мира было возложение рук. А теперь вместо рук служит само освященное и так называемое великое миро, освящаемое не через пресвитеров, но через патриархов и архиереев, священными молитвами и благословением облеченных силою Петра и Иоанна».

Митрополит Шведский Павел, автор замечательной докторской диссертации о святом мире, говорит: «Святое миро – это таинственный предмет, который готовится из масла и благовонных веществ и освящается на богослужении Православной Церкви, в результате чего становится носителем епископского благословения. Будучи таковым носителем, миро представляет собой иной вид рукоположения и используется в таинстве миропомазания как видимый знак дарования силы и даров Духа Святого верующим. «Совершительное же помазание миром делает крещаемого благоуханным», – пишет святой Дионисий Ареопagit, – «ибо священносовершившееся Богорождение соединяет крещаемого с богоначальным Духом». Верующий становится достойным всецело принимать участие в церковной жизни и причащаться Святых Даров только после таинства миропомазания, которое соединяет его со Святым Духом. Святой Дионисий Ареопagit отмечает, что иерарх, «запечатлев его богодейственной миром, объявляет наконец достойным причащения священносовершительной Евхаристии»».

В книге Ветхого Завета Исход мы читаем: «И сказал Господь Моисею, говоря: возьми себе самых лучших благовонных веществ: смиры самоточной пятьсот [сиклей], корицы благовонной половину против того, двести пятьдесят, тростника благовонного двести пятьдесят, касии пятьсот сиклей, по сиклю священному, и масла оливкового гин; и сделай из сего миро для священного помазания, масть составную, искусством составляющего масти: это будет миро для священного помазания; и помажь им скинию собрания и ковчег [скинии] откровения, и стол и все принадлежности его, и светильник и все принадлежности его, и жертвенник курения, и жертвенник всесожжения и все принадлежности

его, и умывальник и подножие его; и освяти их, и будет святыня великая: все, прикасающееся к ним, освятится; помажь и Аарона и сынов его и посвети их, чтобы они были священниками Мне. А сынам Израилевым скажи: это будет у Меня миро священного помазания в роды ваши» (Исх. 30, 22-31). Это повеление и точные Божии указания легли в основу традиции мироварения. Этот образ и слово Ветхого Завета стали для нас в действительности «тенью будущего» (Кол. 2, 17), как замечает святой Кирилл Иерусалимский: «Но сия убо образы прилучахуся онем. Вам же необразно, истинно: потому что вы от Святого Духа истинно помазаны». От этого повеления Божиего происходит и традиция помазания святым миром при освящении новых церквей, престолов, антиминсов, священных сосудов для совершения евхаристии и т.д.

Святое миро стали варить довольно рано, уже во II веке по Р.Х.. Самые ранние упоминания об этом мы находим в «Апостольском предании», «Апостольских постановлениях» Ипполита Римского, «Евхологии» Серапиона Тмуитского (IV в. по Р.Х.) и в других источниках. Поначалу каждый епископ сам освящал миро, но затем право на приготовление и освящение мира получил только Вселенский Патриарх. Святой Никодим Святогорец в своем труде «Педалион» («Кормчая») пишет по этому поводу следующее: «По праву это не может совершать ни один священник, только епископы, каждый из которых мог бы сам освящать миро, но ради смирения и послушания Патриарху они собираются вместе и совершают это в Великой Церкви [То есть Вселенском Патриархате – прим. пер. с греч.]».

Русские, румыны, сербы и другие, позабывшие о том, что их святые корни уходят в Константинополь, освящают миро так, как считают нужным. Когда-то и некоторые нечестивые раскольники, приверженцы старого календаря [приверженцы старого календаря отказались перейти на т.н. «новый календарь» и отделились в 1924 г. от Православной Церкви, образовав Церковь Истинно-православных христиан, в результате произошел раскол – прим. пер. с греч.] взяли на себя смелость «освящать» так называемое «миро», нимало не заботясь о том, что оно не имеет божественной благодати. В последнее время «освящал миро» и в богословском смысле лжеепископ Кирик Кондоянис из т.н. «матфеевцев», и делал это один. Несомненно, оправданно освящение мира в экстренных случаях Патриархом Иерусалимским Феофаном III в Иасосе в 1642 г. и позже Антиохийским Патриархом Макарием III в Дамаске в 1660 г.

В 1670 г. в Бухаресте во время прав-

ления князя Валахии Константина Катакузина-Бранковяну (умер в 1714 г.) и митрополита Валахии Феодосия (1660–1672) миро освящал живший в то время в Дунайских княжествах блестяще образованный Иерусалимский Патриарх Досифей Нотара (1669–1707), поскольку и в Константинополе тогда была большая нехватка мира. В совершении чина мироварения принимали участие князь, епископы, народные старейшины и множество священников, а миро разделили между христианами, жившими в Венгрии, Молдавии и в землях при реке Дунай. В том же году в Иерусалиме миро освящали бывшие Патриархи: Иерусалимский Нектарий и Константинопольский Дионисий. Во всех вышеописанных случаях мы явно имеем дело с каноническими исключениями, которые никоим образом не ставят под сомнение исключительное право Вселенского Патриарха на освящение святого мира.

Утром Вербного воскресенья великий епископ [церковный староста; наименования должностей и почетных званий Вселенского Патриархата отличаются от остальных эпитетом «великий» – прим. пер. с греч.] приводит к Патриарху кандидата в архонты святого мира (главный мировар) и его помощников, одетых в длинные белые туники. Помощники – это ученые химики и фармакологи, и специалисты по производству ароматических веществ. Так, в соединении веры и науки с научной точностью готовят и «варят» святое миро. При этом используется 57 компонентов, основной из которых – оливковое масло.

По святому Симеону Солунскому использование масла обозначает Божественную милость: «Елей представляет образ Божией милости. Там — в мире он знаменует спасение наше и избавление от смерти, и печать животворящего и благого Духа, которым исхищены мы и от потопа греховного. Посему-то и во время потопа, бывшаго при Ное, голубь, во образе Духа, возвещал спасение, принеши в устах масличную ветвь; и в час потопления греха (в водах иорданских), при крещении Господа, Дух сходил в виде голубя, свидетельствуя божественной милости и благодати».

Остальные 56 компонентов символически обозначают разнообразие даров Святого Духа и благоухание Его святости, благодаря которому верующие могут сказать вместе с апостолом: «Ибо мы Христово благоухание» (2 Кор. 2, 15). Вещества, входящие в состав мира, собирают со всех концов света (например, масло привозят с островов Крит, Лесбос, из Имброса и др., мускус из Египта (из Антиохийского Патриархата), розовое масло из Болгарии, мастику с острова Хиос, шафран из Козана,

кассию из Богемии, масло мускатного ореха из Голландии, корицу, гвоздику и другие экзотические приправы из Индии и т.д.), таким образом, весь мир участвует в этой «евхаристии мира».

Патриарх совершает хиротесию архонта святого мира и его помощников, прося: «Владыко Господи, Боже наш... Ты, призвавший сих зде предстоящих рабов Своих послужити при мироварении, буди им Помощник и укрепи их, подавай им сие святое дело совершати с любовью и тщанием...», надевает первому из них шелковый плат и дарит всем золотой нагрудный крест в знак предстоящего служения. Затем все по очереди целуют правую руку Патриарха и становятся напротив его престола, где и остаются до окончания литургии. В 2002 г. в число мироваров впервые включили и женщину, химика из Афин г-жу Марию Эконому.

Утром Великого Понедельника после литургии Преждеосвященных Даров Патриарх со свитой и митрополитами, входящими в Священный Синод, направляются в помещение, где готовится миро. Там совершается малое освящение воды, и Патриарх кропит святой водой каждого мировара, само помещение, котлы, сосуды и прочую посуду и предметы, которые понадобятся при мироварении. После благословения Патриарх крестообразно наливает в котлы масло и бросает туда же первые лепестки и благовония, каждый раз говоря: «Во имя Отца, и Сына, и Святаго Духа». Затем он трикирием возжигает огонь под котлами, где уже лежит хворост, старые поврежденные иконы и другие священные вещи, которые необходимо сжечь и начинает читать Евангелие.

После Патриарха Евангелие по очереди читают архиереи, по старшинству хиротонии, они обязательно облачены в епитрахиль и омофор. После епископов очередь переходит к священникам из свиты Патриарха, они читают Евангелие по очереди, в соответствии с важностью занимаемой ими должности, начиная с великого протосингела, далее остальные священники Константинопольской архиепископии, близлежащих митрополий и иностранные священники. Чтение Евангелия продолжается все время варения и приготовления мира, круглосуточно, до начала таинства соборования в Великую Среду. При непрерывном чтении Евангелия духовенство и миряне под руководством мироваров перемешивают содержимое котлов длинными деревянными ложками (веслами), тихо молясь. К этому времени все окрестности наполняются благовонием.

В Великий Вторник, после литургии Преждеосвященных Даров, Патри-

арх с митрополитами и остальным духовенством снова входят в комнату, где готовится миро, и служат малый молебный канон Пресвятой Богородице. В это время поименно поминают всех, кто внес свой вклад в приготовление мира, материально, пожертвовав деньги или вещества для варения, или своим трудом. Затем Патриарх добавляет в котел масло, вино и оставшиеся благовония и продолжает чтение Евангелия в то время, как мировары, священники и миряне помешивают в котле.

В Великую Среду все повторяется, и Патриарх добавляет в миро последние эфирные масла. Затем великий епископ со священниками приносит сосуды, в которые после фильтрации вливают миро. Сосуды для мира – это двенадцать больших амфор с двумя ручками, восемь серебряных ампул, двадцать два небольших серебряных сосуда, и еще три маленькие мирницы, две из которых серебряные, а одна алебастровая. Затем Патриарх после пения тропаря и кондака Пятидесятницы совершает благодарственный молебен в честь завершения мироварения. Когда все закончено, священники переносят сосуды с миром в патриаршую церковь святого апостола Андрея в старом здании Патриархата. Приходит на память одна прекрасная фотография, снятая во время прошлого мироварения, в 2002 г. На ней запечатлен главный мировар уже после опустошения котлов, он стоит, положив голову на край одного из котлов, опираясь на него руками, и благоговейно молится. Он завершил доверенное ему святое дело, он благополучно справился с ним. О чем поведало ему святое миро за это время? И о чем сам он успел рассказать за это время Тому, Кто освящает его.

Осадок, оставшийся в котлах, отдают монахам Святой горы, они добавляют к нему ладан, пчелиный воск и лауданум, замешивают все это в тестообразную массу, раскатывают и режут на маленькие кусочки, складывают в небольшие коробочки, которые позже Патриарх раздает верующим как благословение.

Утром Великого Четверга в храме святого апостола Андрея служитя утренняя, после которой начинают облачать Патриарха под пение «Свыше пророцы...». Поскольку миро после приготовления «возлагается на жертвенник (престол) во время священнодействия во Святой и Великий Четверток, когда, в конце священнодействия, совершаются священные молитвословия и оно священносовершается божественною печатю креста, как и божественны тайны», как объясняет святой Симеон Солунский, новое миро под колокольный звон несут крестным ходом в патриаршую церковь.

Впереди несут святой крест и рипи-

ды, за ними – хор, поющий стихиры Пятидесятницы «Вся подает Дух Святой...», «Во пророцех возвестил еси нам путь спасения...» (здесь содержится ссылка на то место из книги Исход, где говорится о приготовлении мира), «Во дворех Твоих воспою Тя Спаса мира» и др. Немного позади идет свещеносец с большой переносной свечой, за ним – два диакона с рипидами, затем двадцать четыре архимандрита (в богослужебном облачении) и священника, которые несут попарно большие сосуды с миром.

За ними следуют архидиаконы Халкидонской, Дерконской митрополий и митрополии Принцевых Островов с кадилами, дикириями и трикириями и епископы в светлых богослужебных облачениях, каждый из которых держит в руках сосуд с миром. Первый из них держит алавастр с миром, освященным в прошлый раз, а второй – с новым, еще не освященным миром. Представители древних патриархатов, автокефальных и автономных церквей приглашаются к сослужению епископам Вселенского престола, каждый из епископов держит сосуд с миром. В самом конце процессии идет Патриарх, держа маленький сосуд, его сопровождают четыре патриарших диакона, великий протосингел и главный секретарь Священного Синода. Большие амфоры ставят на солею перед иконостасом.

Маленькие серебряные сосуды ставят на стол, специально приготовленный за престолом, ампулы вокруг престола, а два алавастра со старым, ранее освященным, миром и новым, еще не освященным, полагают на жертвенник. Затем начинается патриаршая литургия Великого Четверга. На Великом Входе вместе со Святыми Дарами несут и миро. Впереди идет великий архимандрит, несущий алавастр со святым миром. Патриарх делает земной поклон, принимает алавастр из рук великого архимандрита и ставит его на престол справа от святой чаши.

Затем идет великий сингел с алавастром с новым миром. Его Патриарх ставит на престол слева от дискоса. Далее идут священники с большими и малыми сосудами, в конце вносят Святые Дары. Патриарх, перечислив всех православных архиереев и глав автокефальных церквей по списку, поименно поминает всех тех, кто пожертвовал необходимые для приготовления мира вещества, средства или деньги, а также всех мироваров.

После освящения Святых Даров, когда в церкви все молчат, как сказано в Типиконе, архидиакон восклицает: «Вонмем!» и Патриарх благословляет сразу все сосуды с миром, а епископы поют песнопения Пятидесятницы. Затем снова следует восклицание: «Вонмем!», и сосуды благословляются еще раз. Диаконы

произносят стихи из псалма: «Се что добро, или что красно...» и Патриарх призывает благодать безначального Отца, Сына-Бога и Всесвятого Духа на святое миро.

Какая величественная минута! Даже камни разбиваются, трепеща от благоговения! Патриаршая церковь становится иерусалимской «верхней горницей», местом сошествия Святого Духа! (Где теперь протестанты и другие, им подобные? Пусть придут и посмотрят, чего они лишают себя. Где пятидесятники со своим комическим лицедейством и поверьями? Пусть придут и посмотрят, где дышит Утешитель Дух.)

Теперь Патриарх опускается на колени и читает молитву на освящение мира, прося Бога о том, чтобы Он послал Своего Святого Духа освятить миро и превратить его в «елей радования, елей освящения, одежду царскую, броню силы, всякого дьявольского действия отгнание, печать ненавистную, радование сердца, веселие вечное...». Патриарх в третий раз благословляет сразу все сосуды, произнося: «Во имя Отца, и Сына, и Святого Духа».

Все присутствующие архиереи и священники коленопреклоненно молятся вместе с Патриархом. В конце Патриарх читает благодарственную молитву, и святое миро становится совершенным, оно готово для того, чтобы освятить всех верующих и весь мир. Наконец, святое миро с крестным ходом несут в патриаршую башню, в нижнем этаже которой располагается мирохранильница, там миро выливают в большой сосуд. Оттуда святое миро будут раздавать для освящения и спасения верующих других Православных Церквей, призванных хранить эту печать «нерушиму... дабы его духовное освящение пребыло во хранение тела и спасение души».

Наше скромное описание мы закончим замечательным отрывком из «Тайноводственного поучения третьего» святого Кирилла Иерусалимского: «Но смотри, не почитай оного мира простым. Ибо как хлеб в Евхаристии, по призывании Святого Духа, не есть более простой хлеб, но тело Христово: так и Святое сие миро не есть более простое, ниже, если бы кто сказал, обыкновенное по призывании: но дар Христа и Духа Святого, присутствием Божества Его бывающий действительным. Оным знаменательно помазуются твое чело и другие орудия чувств. И когда видимым образом тело помазуется, тогда Святым и Животворящим Духом душа освящается».

ем, маслом) после крещения или иногда отдельно от крещения. Через миропомазание с древнейших времен подаются верующему дары Святого Духа, но оно используется также и в некоторых других целях.

В апостольские времена дары Святого Духа передавались через рукоположение (ср.: Деян. 8, 17; 9, 17; 19, 6). После смерти апостолов постепенно сформировался обычай помазывать крещаемых маслом. В масло стали добавлять благовония, наиболее распространенное, а на Западе и сейчас единственное, – это ароматный природный бальзам. Количество благовоний менялось со временем, сейчас в Константинополе используется 63 вещества. Таким образом, сам состав мира говорит о дарах Святого Духа: уже с ветхозаветных времен масло известно как символ и средство благословения Божьего и схождения благодати на человека, благовония же обозначают различные дары. Миро или его запах часто источают и мощи святых, иногда даже святые иконы, что говорит о непосредственной связи этих предметов со сверхъестественным даром Святого Духа.

Освящение самого мира стало единым, соборным действием. Подобно тому, как Святой Дух сошел на апостолов и других верующих, когда они были собраны вместе (Деян. 2), так и средство для дарования даров Святого Духа готовят соборно несколько епископов и священников. В западном обряде принято освящать миро в Великий Четверг, освящение совершает епископ со священниками и дьяконами, в Восточной Церкви миро освящается в патриархатах за общим богослужением, возглавляемым архиереями. В новейшее время сложился обычай освящать миро раз в десять лет. Наша Церковь и Финская Автономная Церковь, так же, как и некоторые другие автокефальные Церкви, получают миро от Вселенского Патриархата, причем представители различных Церквей участвуют в общем богослужении, за которым освящается миро.

Святым миром помазывают новокрещенных и тех, кто желает перейти в Православную Церковь из других конфессий (в нашей Церкви это лютеране, католики и англикане, с разрешения епископа и люди из других религиозных деноминаций) или тех, кто был по каким-то причинам крещен мирянином. Миро используется также при освящении храма, а по греческой традиции и при освящении икон епископом. Раньше миром на царство помазывали православных монархов.

1 Тело каждого православного человека было помазано миром (освященным еле-

Pastor Kristjan Simson, EELK peapiiskop Andres Pöder, arhidiakon Justinus ja metropoliit Stefanus.

25. mail Kärddlas.

IGAVENE MÄLESTUS TEISES MAAILMASÕJAS LANGENUD HIIDLASTELE

Preester Aabraham Tölpt

*Ja mina olen andnud neile selle kiriku-
se, mille sina oled andnud mulle, et nad
oleksid üks, nii nagu meie oleme üks:
mina neis ja sina minus, et nad oleksid
täielikult üks, nii et maailm tunneks ära,
et sina oled minu läkitanud ja et sa oled
armastanud neid, nii nagu sa oled armas-
tanud mind. (Jh17:23,24)*

Ma usun, et meie ühtsuses ja ligimese
armastuses väljendub Jumala kohalolu.
Kui üks inimene armastab teist, siis
on see Jumalast, ja kui me oleme üks,
siis on Jumala Arm meiega. Ja nii me
siis üheskoos siseneme EELK Kärdd-
la Ristija Johannese kirikusse: EELK
Hiiumaa koguduste õpetaja Kristjan
Simson ja mina kahekesi ees, EELK
peapiiskop Andres Pöder ja metropo-
liit Stefanus meie järel ning arhidiakon
Justinus piiskoppide järel.

On päikesepaisteline 25. mai hommik.
Kirik on rahvast täis, kõik seisavad püs-
ti ja ootavad. Ootavad ühise jumalatee-
nistuse algust, mis on pühendatud Tei-
ses maailmasõjas hukkunud hiidlaste
mälestusele.

Koguduse õpetaja Kristjan läheb altari-
laua ette ja alustab jumalateenistusega:
„Au olgu Isale ja Pojale ja Pühale Vai-
mule nõnda kui alguses oli nüüdki on ja
jääb igavesest ajast igavesti. Aamen.”

Pärast epistli lugemist Kärddla Johan-
nese koguduse liikme poolt lähen õi-
geuskiriku Hiiumaa preestrina pulti

ja loen hingepalveteenistusele sobiva
evangeeliumikoha.

*Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, kes kuuleb
minu sõna ja usub teda, kes minu on saat-
nud, sellel on igavene elu, ning ta ei lähe
kohtu alla, vaid on läinud surmast ellu...
(Jh 5:24)*

Pärast Jumalasõna kuulutamist peab
arhidiakon Justinus jutluse valikutest,
mida hiljem mälestusmärgi avamisel
tsiteeriti: „Valikuid on kaks. Elu või
surm. Ja mitte lihtsalt, vaid Kristus
räägib meile igavesest elust ja surmast
ja seegi ei ole kõik. Ta räägib elamisest
– elusana või surnuna! Kristuse antud
valikud on suunatud selgelt igavese elu
saavutamisele – aga kuidas sinnamaani
elada?”

Inimese ajalik elu on otsekui etteval-
mistus. Ettevalmistus kohtumiseks iga-
vese eluga, tõelise eluga, eluga, millest
räägib Kristus. Kuid elu ei ole igavene
iseenesest. Elu on igavene ainult Jumala
Armus, Temaga ja ligimesega osaduses
elamises.

Ja Justinus jätkab: „...õige pea me avame
ja pühitseme siin monumendi lange-
nud sõduritele. Sõdur istub kivirahnul
ja mõtleb. Millest? Kas temagi mõtleb
valikutest? Valikutest, mida ta teha ei
saanud ja kui saigi, siis hiljem selgus, et
ükski ei olnud hea või kasuks. Võib-olla
ta leinab? Sõda lõppes, aga võitjaid sel
maal ei ole. Võitsid võõrad. Ikka see-
sama küsimus: kuidas elada? Sõda on
läbi, aga näib, et rindejoon on ikka alles
ja ikka me kaevame kaevikuid. Kas see
ongi meie valik, sest nüüd me ju saame
valida? Valida, mitte valida poolt, sest
me oleme üks rahvas!”

Olen kindel, et Jumal ei vali pooli, kuna
Ta on nagu armastav isa, kes ei eelista

üht oma last teise ees. Ta on oma ar-
mastusest loonud inimese armastavaks
olendiks. Ta ei jaga meid punasteks ja
valgeteks, Tema jaoks oleme me üks
Jumala rahvas. Tema ei lahuta meid ka
elavateks ja surnuteks. Tema jaoks ole-
me me kõik olemas. Jumala jaoks oleme
me kõik, kes Teda armastame, elavad.
Jumal ei ole surnute Jumal, vaid elava-
te Jumal (Mt 22:32). Surnud oleme me
siis, kui me hakkame pooli valima, kui
me hakkame lahutama, kui eemaldume
oma Loojast.

„Me mälestame siin täna ja oma päe-
vade lõpuni sõdureid, kellel sellist va-
likuvõimalust ei olnud,” jätkab Justinus
ja lõpetab oma jutluse: „Nende hinged
jäävad heasse põlve ja nende mälestus
kestab põlvest põlveni.”

Ja me lugesime Kristjaniga kirikus ette
kõik need 729 nime. Me mälestasi-
me neid kõiki! Kõiki neid mehi, neid
hiidlasi, kes sõdisid ühel või teisel pool
rindejoont, kas sakslaste või venelaste
poolel. Kõiki neid mehi, kelle nimed
on raiutud ühele ja samale graniitkivile
monumendil. Sõda on ammugi läbi ja
ometi ei tulnud mõned mälestusmärgi
avamisele, kuna nad leidsid, et nende
lahkunutel ei ole sobilik olla koos teisel
pool rinnet langenutega. Kuid õnneks
on Jumala lõpmata armastus, mis ei jäta
meelde paha, Tal ei ole rõõmu ülekoh-
tust, aga Ta rõõmustab tõe üle. Ja selle
tõe väljenduseks on meie ühine teeni-
mine, meie ühine hingepalve ja selle au-
samba lahkunute mälestuseks ja Jumala
auks pühitsemine.

Ausamba pühitsemise võttis meie met-
ropoliit kokku ja viis selle Issanda ette
palvesõnadega: „Anna, Issand, et me
enam ealeski ei peaks nägema seesugu-
seid hirmuvalitsuse ja võõrvõimu aas-
taid, et me enam ealeski ei peaks kann-

tama säärast ülekohut ja vägivalda, mis
paiskas meid alandusse ja viletsusse.
Ärgu olgu seda enam kunagi, Issand!”

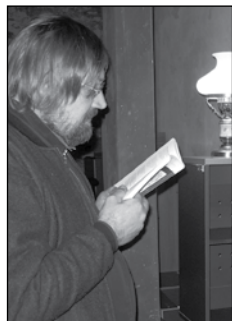
Mõtles samas ka nende tagakiusajate ja
piinajate peale, sest ka nemad on Sinu
loodud olevused ja Sina, kes Sa oled en-
nast ristil ohvriks toonud, näed iga ini-
mese nõrkusi ja langemist. Anna neile
andeks oma helduses ja otsatus armas-
tuses, seda me palume. Aamen!”

Ausammas Teises maailmasõjas langenud hiidlastele.

EELK Kärddla Ristija Johannese kiriku ees.

PAASTU- JA PALVE- LAAGER HIIUMAAL

Anti Sõlg

Meie kauaoodatud laager suure paastu ajal oli seekord planeeritud metropoliit Stefanuse õnnistusel ja heakskiidul Hiiumaale. See toimus 30. märtsist 1. aprillini. Metropoliidi soov on edaspidigi korraldada laagreid Hiiumaal, et elavdada Hiiumaa õigeusklikku elu.

Korda on tehtud Kuriste kirik, mis paelub

juba möödujaid oma ilu ja omapäraga. Ainult sisemised seinad vajaksid veel ikoone ja kirikulipud sissetoomist. Peale selle asub Hiiumaa metsade vahel Malvastes ka ilmselt maailmas üks ainulaadsemaid rukkiõlgedest katusega kabel, mis pakub hingekosutust nii kohalikele kui sissesõitnutele.

Kuna Hiiumaa õigeusu elu on teatud ajaperioodil nõrgenenud, siis polnud ka ime, et meie laagrisse sattus inimesi nii luteri kogudustest kui ka ristimata inimesi. Olgu siinkohal mainitud, et tsaariaja lõpul ristiti Hiiumaal vähemalt 250 inimest aastas.

Seoses nende asjaoludega oli meie vestlusringi teemadeks valitudki just ristimine ja salvimine ning ka paast, kuna oli ju paastuaeg. Isa Aabraham oli teinud kõva eeltöö ja

sissejuhatav loeng oli kõigile pingetpakkuv ja õpetlik. Asju on ikka tarvis aeg-ajalt üle korrata ja meelde tuletada.

Laupäevaks oli Kuriste kirikus välja kuulutatud panihiida ehk hingepalvus ja rahvast oli kirikus tõepoolest palju. Isa Aabraham rääkis põgusalt enne algust hingepalvuse mõttest, otstarbest ja olemusest ja see kõne oli suurepärase, tänu Püha Vaimu juhtimisele. Õigeusklikud palvetavad ja on alati palveranud oma uinunud lähedaste, sugulaste, sõprade ja tuttavate eest, et tuua oma palvetega neile kergendust ja tuletada nende nimesid meelde Kõigearmulisemale Jumalale. Kõigil meil tuleb ju siitilmast ükskord lahkuda ja kas ei ole siis kosutav mõelda, et keegi ka meie eest kunagi palveteeb ja meile kergendust ja abi palub.

Pühapäeva hommik kulmineerus nagu alati laagrites traditsiooniks liturgiaga Kuriste Jumalasünnitaja Sünnimise kirikus. Pärast ühist söömaega jõudsimme veel külastada pisut masendavat Tohvri hooldekodu, kuid vanakesed olid meie külaskäigu eest äärmiselt tänulikud.

Tänu Jumalale ja meie Hiiumaa preestrile Isa Aabrahamile ning tema abikaasale Helenale, kes kogu ettevõtmise sujuvalt korraldasid.

Olgu siia lõppu lisatud ka üks sajanditagune lugu Puski preestrist Vassili Verlokist. Kord ootamatult keset liturgiat hüüab Isa Vassili järsku: „Kuule Jaan, mis sul need käed kogu aeg taskus piavad olema, ega keegi sult seda piipu säält ää ei veta, kirikus seistakse ikke käed kõrval!”

ÕIGEUSU PÄEVAD HIIUMAAL 24. – 28. VII 2012

EÕNLI suvelaager

Teisipäev, 24. juuli

14.00 sõidame praamiga Rohukülast Heltermaale
16.00 koguneme Kuri Naisteseltsi majas
17.00 väike veepühitus ja laagri avamine
17.30 õhtusöök
19.00 lõkkeõhtu, tutvumismängud
23.00 öörahu

Kolmapäev, 25. juuli

8.30 äratus, hommikvõimlemine
9.00 hommikupalvus
9.30 hommikusöök
10.30 päeva teema „Icoon õigeuskirikus” – ikoonimaalija Sirje Sääre juhendamisel vaatame ja uurime ikooni ning proovime ka ise maalida
13.30 lõuna
14.00 laagrilisi külastab metropoliit Stefanus. Vestlusring metropoliidiga

15.30 sportlik tegevus, ujumine
16.30 õhtuode
17.00 sõidame Malvaste kabelisse
17.30 õhtupalvus ja ikoonide vaatlemine Malvaste kabelis
19.00 õhtusöök
20.00 lõkkeõhtu ja mängud
23.00 öörahu

Neljapäev, 26. juuli

8.30 äratus, hommikvõimlemine
9.00 hommikupalvus
9.30 hommikusöök
10.30 päeva teema „Õigeusu usutunnistus” – preester Aabraham Tõlpti juhtimisel räägime, mida ja kuidas me usume
12.30 vaba aeg
13.00 lõuna, vaikne aeg
14.30 maastikumäng „Õigeusu tee”
16.30 õhtuode
17.00 isetegevuskava ettevalmistamine
18.30 õhtupalvus
19.00 õhtusöök
20.00 lõkkeõhtu ja mängud
23.00 öörahu

Reede, 27. juuli

8.30 äratus, hommikvõimlemine
9.00 hommikupalvus
9.30 hommikusöök
10.30 päeva teema „Kirikulaul kui palve ja usuõpetus” preester Jüri Ilvese juhtimisel
12.30 vaba aeg
13.00 lõuna, vaikne aeg
14.00 viktoriin
14.30 sportlik tegevus, ujumine
16.00 õhtuode
17.00 hingepalve Kuri surnuaias
18.00 õhtupalvus
18.30 õhtusöök
19.00 lõkkeõhtu, isetegevus
23.00 öörahu

Laupäev, 28. juuli

8.30 äratus, hommikvõimlemine
9.00 sõidame Kuriste kirikusse
10.00 liturgia Kuriste Jumalasünnitaja Sünnimise kirikus
11.30 ühine söömaaeg Kuriste Hariduseltsi majas. Vestlusring teemal „Armulaud kui osadus” isa Aabrahami juhtimisel
13.00 sõidame Kõpu küla päevadele
15.30 lõuna Kuri Naisteseltsi majas
16.00 laagri lõpetamine

17.30 väljasõit Heltermaale
18.30 praam Heltermaalt Rohukülla

Laagri korraldajad:

preester Jüri Ilves, preester Aabraham Tõlpt ja Leena Helena Tõlpt

NB!

Kaasa võtta magamisasjad (magamiskott või tekk ja padi).

Osavõtutasu

Laagri osavõtutasu 15 eurot inimese kohta. Juhul kui ühest perest osaleb laagris kolm ja enam inimest, on osavõtutasu 10 eurot inimese kohta. Laagri osavõtutasu saab maksta nii ülekan- dega kui sularahas kohapeal.

Oma osavõtusoovist anna kindlasti teada hiljemalt 15. juuliks.

Küsimuste korral kirjuta või helista!

Leena Helena
e-post: diakoonia@hot.ee
telefon: 5174933

28. juulil 2012 toimub Eesti eri kirikute ja kristlike ühenduste korraldatud ühine

kontsertpalvus „Kristuspäev”. Sarnaseid ettevõtmisi on toimunud Šveitsis, Soomes ja mujal Euroopas. Osa võtab ka Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik. Peakorraldajaks on misjoniorganisatsioon Agape Eesti. Korraldajate sõnul on Kristuspäeva mõtteks tänada Jumalat meile kingitud vabaduse eest ja paluda õnnistust tulevasteks

aegadeks. Visioonis nähakse Eesti kristlasi avaldamas positiivset mõju kõikjal, kus nad viibivad: töökohal, koolis, kodus.

Olulisim osa üritusest on 28. juulil kell 14.00 Tallinnas Lilleküla staadionil algav oikumeeniline tänu- ja palveteenistus. Et kindlustada tulijatele istekohad, paluvad

korraldajad koguduse vaimulikul või esindajal broneerida vajalik arv kohti meiliaadressil kristuspäev@kristuspäev.ee, tiina.usin@agape.ee või telefonil 56812919.

Täpsem teave ürituse kohta on kättesaadav koduleheküljel www.kristuspäev.ee ning www.2012.ee

USK JA ELU NR 10

Ilmunud on ajakirja Usk ja Elu 10. number, mis on sedapuhku pühendatud põhiosas bioetika teemadele. Artikliga „Mu Jumal, miks see just minuga juhtus?” avab Kreeka Õigeusu Kiriku Püha Sinodi bioetika komitee esimees, Mesogaia ja Lavreotiki metropoliit Nikolaos Hatzinikolaou nähtusi, mis panevad inimest tema igapäeva- elus küsima jumaliku õigluse üle: kannatu- sed, hirm, valu ja surm. Ateena Panteioni Ülikooli filosoofia emeritprofessor Ch- ristos Giannaras püüab artiklis „Kehaline

ja hingeline valu: valu põimitus ontoloogilise küsimusega” selgitada valu olemust ja anda sellele eksistentsialistlik mõõde. Oikumeenilise Patriarhaadi arhimandriit Makarios Griniezakis jätkab oma artiklis „Kannatamine ja surm” samadel radadel, kirjeldades lääne kultuuri püüdu surma eitada või seda ilustada ning rõhutades, et inimese raskus surmaga toime tulemisel tuleneb tema valest arusaamast, nagu oleks tegemist „lõpuga”. Thessaloniki Aristote- lese Ülikooli usuteaduskonna professori Anestis Keselopoulouse artikli „Bioetika proovikivide pastoraalne käsitlemine” kan-

dev joon on arusaam, et Õigeusu Kirik ei saa bioetiliste teemade küsimustele vas- tuste andmisel kasutada mingeid eetilisi retsepte, vaid üksnes teoloogiat. Ateena Ülikooli usuteaduskonna emeritprofessor Stylianos G. Papadopoulos kirjutab püha Johannes Kuldsuu euharistia tõelikkusest ja pihisalasusest, arhimandriit Grigorios Papatomas aga henoteismist, tuues luge- jani ühe vastuolulise nähtuse usundi- loos: uskliku inimese arusaama, et Jumala kõr- val võib eksisteerida ka teisi jumalaid, kes on teenimist väärt. Kunstilehekülgedel on Jarõna Ilo joonistused.

Püha Eelkäija skiita pühitsemine Reomäel

16. juuni hommikul pühitseti Reomäel Püha Eelkäija skiita ning seni Öörikul elanud nunnad said endale uue kodu. Reomäe kiriku kõrval asuvale vanale preestrimajale andis uue ilme Orissaa-re ehitusfirma Ores Ehitus OÜ. Nüüd

saavad õed anda sellele hoonele oma töö- ja palveeluga ka uue hingamise.

1873. aastal ehitatud Püha Andrease kiriku endine preestrimaja on nüüd valmis majutama oma kambrites kümme konda nunna. EAÕK andis Reomäe

kinnistule hoonestusõiguse kloostri kasuks järgnevat 50 aastaks. Seeläbi on nunnade kasutada Püha Andrease kirik koos kõrvalhoonetega ja u 35 hektarit maad. Reomäele on plaanis tuua ka EAÕK küünlavabrik.

Fotod: Gennadi Baranov

Peatoimetaja: **Madis Kolk** (madis.kolk@eoc.ee); välistoimetaja: preester **Sakarias Leppik**; lastelehe koostaja: **Marje Kuusmik**; tõlked vene keelde: preester **Stefan Fraiman**; tõlked prantsuse keelest: **Tiina Niitvägi-Hellamaa**; tõlked kreeka keelest: preester **Tihhon Tammes**; keeetoimetaja: **Epp Väli**; kujundaja: **Inga Heamägi**; EAÕK Kirjastus, Wismari 32, Tallinn 10136; interneti lehekülgi: www.orthodoxa.org (rahvusvaheline); www.eoc.ee (eesti); Eesti Õigeusu Noorte Liidu kodulehekülgi: www.eonl.ee/index.php